

STICHTING NATIONAAL MUSEUM VAN WERELDCULTUREN

VERANTWOORDING 2018

Inhoudsopgave

BESTUURSVERSLAG	3
Directieverslag	3
Verslag Raad van Toezicht	15
Prestatiegegevens	19
JAARREKENING 2018	22
Balans per 31 december 2018 na resultaatbestemming	23
Categoriale exploitatierekening	24
Toelichting	
Categoriale en functionele exploitatierekening 2018	25
Kasstroomoverzicht 2018	26
Grondslagen voor de financiële verslaggeving	27
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	28
Toelichting op de balans per 31 december 2018	32
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	42
Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2018	43
Toelichting op de functionele exploitatierekening over 2018	51
OVERIGE GEGEVENS	53
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJK ACCOUNTANT	54

DIRECTIEVERSLAG 2018

Het Nationaal Museum van Wereldculturen (NMVW), gevestigd te Leiden op de Steenstraat 1, is een stichting met als doel huidige en toekomstige generaties inzicht te geven in de geschiedenis en ontwikkeling van niet-westerse culturen. De drie musea die samen het NMVW vormen, Tropenmuseum, Afrika Museum en Museum Volkenkunde, zijn musea over mensen, die willen inspireren tot een open blik op de wereld en bijdragen aan wereldburgerschap. Sinds 1 mei 2017 is het Wereldmuseum Rotterdam als partner verbonden aan het NMVW op basis van een in een samenwerkingsovereenkomst vastgelegde personele unie op het gebied van bestuur, management en toezicht. De twee stichtingen delen naast de collectie ook dezelfde missie.

De jaarrekening 2018 van de Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen volgt de door het ministerie van OCW voorgeschreven methodiek, vastgelegd in het 'Handboek Verantwoording Cultuursubsidie Instellingen 2017-2020', kortweg het 'handboek'.

Algemeen beleid 2018

Het jaar 2018 stond in het teken van de verdere en voortdurende inhoudelijke ontwikkeling van onze drie musea. We zien dat er binnen het maatschappelijke debat waarde wordt gehecht aan onze bijdrage met betrekking tot thema's als wereldburgerschap, sociale verbinding, diversiteit en inclusiviteit. In steeds grotere mate ervaren we dat er behoefte is aan onze kennis en dat onze musea en medewerkers relevante gesprekken, interactie en uitwisseling op deze gebieden kunnen faciliteren.

Het Tropenmuseum, het Afrika Museum en Museum Volkenkunde trokken in 2018 gezamenlijk 424.075 bezoekers. Het Tropenmuseum ontving 210.386 bezoekers, ongeveer 7.000 bezoekers meer dan in 2017. Het Afrika Museum toonde met 71.079 bezoekers voor het derde jaar op rij een stijgende lijn. Museum Volkenkunde opende de deuren voor 142.610 bezoekers, een ingecalculeerde daling ten opzichte van 2017 toen we 185.163 bezoekers mochten verwelkomen dankzij de blockbuster *Cool Japan*. Bij elkaar opgeteld was 2018 daarmee het op een na beste jaar voor de drie NMVW-musea in hun geschiedenis.

In het Tropenmuseum was de opening van *Things that Matter*, de nieuwe semipermanente tentoonstelling op de begane grond van de Lichthal, onbetwist het hoogtepunt van het jaar 2018. De opening van deze tentoonstelling markeerde het einde van de tweede fase van de transformatie van het Tropenmuseum, waarin we een groot deel van de opstellingen hebben herzien en vernieuwd. In de eerste fase werden reeds alle publieksfaciliteiten vernieuwd en de monumentale Lichthal in ere hersteld en fase drie (oplevering gepland in 2020) voorziet in een vervanging van de buitenzijde van de in de zeventiger jaren aangebrachte entree. *Things That Matter* is een tentoonstelling over universele menselijke thema's en het belang ervan in alle samenlevingen. In de tentoonstelling staan voorwerpen van verschillende wereldburgers centraal die voor hen van grote persoonlijke betekenis zijn en tegelijkertijd nauw verbonden zijn met tien hedendaagse maatschappelijke onderwerpen, waaronder migratie, klimaat, culturele toe-eigening, voortplanting en het belang van taal. *Things That Matter* is een mijlpaal in de vernieuwing van het Tropenmuseum: we laten de geografische indeling los en verleggen de focus naar universele onderwerpen die mensen wereldwijd verbinden.

In 2018 zijn we gestart met het opnieuw vorm geven aan de (publieks)voorzieningen, de tentoonstellingsruimtes en de (semi-)permanente tentoonstellingen van het Afrika Museum. We proberen te inspireren tot een grotere betrokkenheid met en begrip van het continent en zijn bewoners. De vaste opstelling van het Afrika Museum en het buitenmuseum doen dit nog onvoldoende. Een ingrijpende vernieuwing en verbouwing is nodig, waarbij we dan ook meteen de noodzakelijke verbetering van bepaalde museale en publieksfaciliteiten kunnen aanpakken. In 2018 bereidden we deze nieuwe presentatie conceptueel-inhoudelijk voor. De herinrichting - zowel binnen als buiten - zal resulteren in een meer dynamische, eigentijdse en interactieve presentatie van het continent: *Africa Now*. Vanuit de OCW subsidie en uit de jaarlijkse bijdrage uit de BankGiroLoterij reserveerden wij een aanzienlijk bedrag voor *Africa Now*, het Masterplan van het Afrika Museum.

Ook voor de verbouwing van het gebouw van het Afrika Museum maakten we in 2018 concrete plannen. Deze gebouwen en terreinen worden gehuurd van de Congregatie van de Heilige Geest. In oktober 2018 stelde de Congregatie ons op de hoogte van hun voornemen om de gebouwen en terreinen te verkopen. Deze mededeling heeft gevolgen voor de verbouwing. Immers, bij het ontbreken van een langjarige huurzekerheid is het doen van grote investeringen in gebouwen en installaties niet verantwoord. Daarom besloten we om de grote investeringen in de klimaatinstallatie en in bouwkundige aanpassingen in het entreegebied pas uit te gaan voeren als die zekerheid redelijkerwijs is verkregen. Daar zal pas duidelijkheid in komen als de koper bekend is. Met de reeds in 2018 gestarte herinrichting van de tentoonstellingszalen en het Buitenmuseum

gaan we desalniettemin onverminderd door. Verderop in het verslag, onder Continuïteit, lichten wij het proces rondom de verkoop verder toe.

In oktober 2018 was Museum Volkenkunde het toneel voor de zogenaamde *Benin Dialogue*. In de Benin Dialogue Group zitten vertegenwoordigers van musea uit Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Nederland en Zweden en vooraanstaande koninklijke, regionale en nationale vertegenwoordigers van overheden en musea in Nigeria. Een van de centrale doelen voor de Benin Dialogue Group is door dit jaarlijkse multilaterale overleg samen te werken aan de oprichting van een museum in Benin City. Hier zullen wisselende objecten uit Benin van een consortium van Europese musea worden tentoongesteld in samenwerking met de Edo State Government en het Hof van Benin, daarbij ondersteund door de National Commission for Museums and Monuments (NCMM) van Nigeria. Als gastheer van de 2018-vergadering waren we niet alleen verantwoordelijk voor de praktische organisatie van de internationale bijeenkomst en het leiden van de vergadering maar zorgden we ook voor een zorgvuldige inhoudelijke voorbereiding die concrete resultaten van de bijeenkomst in oktober zou moeten opleveren. In dat kader bezochten we vooraf de belangrijkste Europese partijen en spraken we de vertegenwoordigers in bilaterale context om de agenda te bepalen. Tijdens het overleg in Museum Volkenkunde committeerden de partijen zich tot het in bruikleen geven van objecten inclusief iconische stukken uit de Benin collectie met een bruikleenduur van minimaal drie jaar die volgens een roterend schema gewisseld kunnen worden. Daarnaast werd er een stuurgroep opgericht en werd er afgesproken dat het volgende overleg in 2019 zal plaatsvinden in Benin City. Het zijn significante stappen voorwaarts om het centrale gezamenlijke doel te bereiken. In de (inter-)nationale pers was er veel aandacht voor deze bijeenkomst.

Ook in het algemeen zagen we in 2018 in toenemende mate een internationaal maatschappelijk debat over de omgang met koloniale erfgoedcollecties zoals de Benin collectie, in het bijzonder wanneer er daarbij sprake is van roofterkunst. Los van deze toenemende discussie werd en wordt het NMVW zo nu en dan geconfronteerd met claims op de repatriëring van objecten. Daarover wordt dan op een *case-to-case* basis advies uitgebracht aan de Minister van OCW, aangezien de Staat eigenaar is van de collectie. Een consequent beoordelingskader voor zulke claims ontbrak echter. We hebben daarom in 2018 gewerkt aan een praktisch beleidskader. Dit kader identificeert hoe we voortaan te werk gaan om tot ons advies aan de Minister te komen, en definieert criteria waarop wij een claim op repatriëring van een object beoordelen. Bij het ontwikkelen van dit beleidskader hebben we onder andere de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, het Rijksmuseum en het Rijksmuseum van Oudheden geconsulteerd alsmede nationale en internationale (museum)professionals. In 2019 zal dit beleidskader gereed zijn om door ons in de praktijk te worden gehanteerd.

De collectie van het NMVW werd in 2018 verrijkt met een uitzonderlijke verwerving. Het kamerscherm *Uitzicht op Deshima in de baai van Nagasaki* van de Japanse schilder Kawahara Keiga is de grootste aankoop van het Nationaal Museum van Wereldculturen in de laatste jaren. Het kamerscherm werd ontdekt na 100 jaar in privébezit te zijn geweest. Voor NMVW is het een sleutelstuk binnen de Japan-collectie en specifiek binnen de Keiga-collectie, die met ruim 500 objecten de grootste ter wereld is. Keiga wordt vanwege de nauwkeurige detaillering in zijn werk ook wel 'fotograaf zonder camera' genoemd. De voorstelling toont de baai van Nagasaki met daarin de Nederlandse handelspost op het eilandje Deshima in 1836. We konden de aankoop doen dankzij steun van Vereniging Rembrandt, het Mondriaan Fonds, het VSBfonds, de BankGiroLoterij en de Vrienden van Museum Volkenkunde. Het kamerscherm werd in de zomer van 2018 in Museum Volkenkunde onthuld door de burgemeester van Leiden, Henri Lenferink en de ambassadeur van Japan, Z.E. de heer Hiroshi Inomata. Daarna was het onderdeel van de jubileumtentoonstelling van de Vereniging Rembrandt *Als kunst je lief is* in het Kröller-Müller Museum. Na afloop van deze expositie zal het kamerscherm volledig worden gerestaureerd. Het topstuk krijgt uiteindelijk een centrale plaats in Museum Volkenkunde.

Het jaar 2018 zag ook onze publicatie van *Words Matter, een incomplete gids voor woordkeuze binnen de culturele sector*. Met deze publicatie wilden we bijdragen aan de dialoog over het woordgebruik in de museumwereld en aansluiten bij het maatschappelijk debat over de vraag of bepaalde (vaak oorspronkelijk koloniale) woorden nog wel van deze tijd zijn. De publicatie belicht dat de beschrijving van een object soms net zoveel betekenis heeft als het object zelf. Het zou de lezer, en dan met name museummedewerkers, in staat moeten stellen om beter geïnformeerde woordkeuzes te maken. De publicatie werd gepresenteerd op de conferentie "Betwiste woorden in collecties" die we op 28 juni in samenwerking met het Ministerie van OCW, de Museumvereniging, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en het Rijksmuseum Amsterdam organiseerden. 's Avonds lanceerden we *Words Matter* met een programma voor een breed publiek in het Tropenmuseum. De publicatie is, in zowel het Nederlands als het Engels, vrij beschikbaar via onze websites. De publicatie van *Words Matter* leidde tot blijvend grote belangstelling van collega-instellingen, ook internationaal. In meerdere lezingen en workshops deelden we onze werkwijze, kennis en ervaringen op dit gebied en dat blijven we doen.

2018 was ook het eerste volledige kalenderjaar van de verregaande samenwerking tussen NMVW en het Wereldmuseum. Het jaar stond in het teken van het verder bestendigen van een solide verband tussen de twee organisaties. Hoewel NMVW en Wereldmuseum formeel juridisch twee zelfstandige entiteiten zijn, trekken zij in hun activiteiten gezamenlijk op en treden ze, met behoud van ieders eigenheid, samen naar buiten. Dit is onder andere zichtbaar in alle marketing-uitingen, maar ook bijvoorbeeld in de ontwikkeling van collectie- en tentoonstellingsbeleid.

In 2018 gingen we verschillende samenwerkingen aan met bedrijven op basis van gedeelde maatschappelijke betrokkenheid; onze zogenaamde missiepartners. Het betreft hier geen reguliere inhoudelijke samenwerking maar een andere en nieuwe manier van sponsoring. De essentie van het samenwerken met missiepartners ligt in het bundelen van krachten en het elkaar versterken in ieders kernactiviteiten. Dat is mogelijk omdat we vergelijkbare doelen nastreven en hierin dezelfde taal spreken. Samenwerken met missiepartners levert significante toegevoegde waarde op, niet alleen financieel maar juist ook inhoudelijk en in merkkracht. Samen met missiepartner Tony's Chocolonely presenteerden we diens tentoonstelling *Bitter Chocolate Stories* in het Tropenmuseum. Ook met Oikocredit gingen we een samenwerking aan; met hen delen wij de wens om bij te dragen aan wereldburgerschap. Waar zij dat doen door sociale investeringen met microkredieten, doen wij dat met onze tentoonstellingen, wetenschappelijk onderzoek en educatieve activiteiten. De komende jaren verwachten wij meer van dit soort missie gedreven samenwerkingen te kunnen bewerkstelligen.

Wij ontwikkelen ons voortdurend op het gebied van online communicatie en sociale media en blijven werken aan de verdere professionalisering op dit gebied. In 2018 stelden we opnieuw 2.592 items uit onze digitale collectie ter beschikking aan Wikimedia. Van de totaal beschikbaar gestelde foto's (inmiddels bijna 53.000) zijn 7.760 afbeeldingen gebruikt in een of meer lemma's. Dat leidde ertoe dat in 2018 maar liefst 192.917.938 keer een Wikipedia-pagina geraadpleegd werd waarop een afbeelding uit onze collectie te zien is. Daarnaast lanceerden we in 2018 maar liefst vijf vernieuwde websites: Tropenmuseum.nl, Volkenkunde.nl, Afrikamuseum.nl, materialculture.nl en collectie.wereldculturen.nl. De nieuwe websites zijn verbeterd op het gebied van navigatie, goede mobiele weergaves en beleving.

Financiële positie

Het jaar 2018 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 100.924,-. Begroot was een gering negatief exploitatieresultaat van € 55.000,-. Dit verschil laat zich verklaren uit onze inzet om in 2018 aanvullende buffers op te bouwen voor het in financieel opzicht intensieve jaar 2019 waarin een aanzienlijk tekort wordt verwacht. Met het oog hierop hebben we in 2018 besparingen doorgevoerd. Het resultaat na bestemming van € 62.186,- is verdeeld over de algemene reserve en het bestemmingsfonds OCW overeenkomstig de voorgeschreven verdeelsleutel. De algemene reserve bedraagt eind 2018 € 2.472.602,-. Dit blijft een punt van aandacht, want deze omvang bevindt zich nog steeds aan de onderkant van de bandbreedte waartussen het vrije vermogen (algemene reserve) zich zou moeten bevinden. We hebben deze bandbreedte vastgesteld bij een interne analyse naar de streefhoogte van het vrije vermogen. Hierbij is rekening gehouden met organisatierisico's, sectorvergelijking en de financieringsfunctie van dit vermogen.

De solvabiliteit van het NMVW is 0,52 en de liquiditeit komt per ultimo 2018 uit op 3,23. Hoewel deze cijfers een solide financiële positie weergeven, vraagt de omvang van de vrij besteedbare algemene reserve zoals gezegd aandacht. Een aanzienlijk deel van het vermogen, te weten € 6.513.538,-, is ondergebracht in bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen met geormerkte bestemming. De bestemmingsreserve buitenmuseum ad € 1.058.498,-, de vervangingsreserve bedrijfsinstallatie ad € 892.713,-, het bestemmingsfonds huisvesting OCW ad € 644.874,-, het bestemmingsfonds Liefkes ad € 872.748,- en het bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum ad € 2.554.811,- zijn hiervan de grootste. De OCW-reserve 2017-2020 bedraagt eind 2018 € 199.445,-.

Met betrekking tot het Liefkesfonds kan nog gemeld worden dat het legaat waaruit dit fonds is gevormd deels in de vorm van een effectenportefeuille aan het museum werd overgedragen.

Een positief beleggingsresultaat komt ten goede aan het bestemmingsfonds, net als een eventueel negatief resultaat ten laste van dit bestemmingsfonds zou komen.

Het fonds staat in dat opzicht dan ook buiten de exploitatie van het museum en het museum loopt geen risico's die de algemene reserve zouden kunnen belasten. Het museum hanteert een defensief beleggingsprofiel. In 2018 was er een negatief resultaat van € 36.103,-.

De zgn. Functionele Exploitatierkening zoals die conform het handboek OCW is opgesteld, rekent de verschillende baten en lasten toe aan de publieksfunctie van het museum, de collectiefunctie en het algemeen beheer. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt in welke mate de subsidie die door het Ministerie voor de betreffende categorie wordt verstrekt, afdoende is voor de betreffende functie. In 2018 blijkt het NMVW een bedrag van € 2,4 miljoen te kort te komen op de collectiefunctie. Dit laat zich deels verklaren door het gegeven dat het Ministerie in diens bekostiging voor de collectiefunctie geen bedrag heeft opgenomen voor de

huisvesting van de collectie in Berg en Dal en in Amsterdam. De reden hiervoor is dat het Ministerie dat alleen bereid is te doen voor huisvesting in panden die eigendom zijn van hetzij het museum zelf hetzij van het Rijk. Tegen deze in onze ogen onredelijke methodiek stelde het museum eerst een bezwaarprocedure in, en daarna volgde in 2017 de gang naar de bestuursrechter, beiden helaas zonder het door ons gewenste resultaat. Gevolg is dat de Functionele Exploitatierkening ook dit jaar weer laat zien dat het NMVW diens wettelijke taken uit hoofde van de collectiefunctie in feite bekostigt ten laste van de exploitatie. In 2018 liet de exploitatie daar de ruimte voor, maar er kan een moment komen, bijvoorbeeld als gevolg van bezuinigingen op de exploitatiesubsidie, dat deze ruimte er niet meer is.

De vergaande bestuurlijke samenwerking met het Wereldmuseum Rotterdam vertaalt zich in een financiële relatie tussen de beide stichtingen. Immers, kernpunt van de samenwerking is de dienstverlening vanuit het NMVW aan het Wereldmuseum, die is gebaseerd op de in 2017 aangegane samenwerkingsovereenkomst. In deze samenwerkingsovereenkomst zijn de specifieke functies aangegeven die in het kader van de samenwerking ook werkzaam zullen zijn voor het Wereldmuseum. Dit betreft met name het management, enkele ondersteunende functies, de conservatoren en het online-team. Voor elke functie is een percentage van de loonkosten afgesproken dat door NMVW wordt doorbelast aan het Wereldmuseum.

Continuïteit

De subsidieaanvraag die het NMVW voor de BIS-periode 2017-2020 indiende werd positief beoordeeld door zowel Raad voor Cultuur als het ministerie, waardoor de continuïteit tot en met 2020 is gewaarborgd.

Eind 2018 maakten we spannende maanden door, doordat De Congregatie van de Heilige Geest, eigenaar van het panden en de terreinen van het Afrika Museum, ons liet weten over te willen gaan tot verkoop van hun bezittingen in Berg en Dal. We hadden begrip voor de overwegingen van de Congregatie, maar het bericht leidde wel tot onzekerheid over de verlenging van het huurcontract (de overeenkomst liep tot en met 31 december 2020). Ook zagen we er aanleiding in om enkele van de geplande investeringen in het gebouw en de inhoudelijke vernieuwing van de museumpresentatie in de wacht te zetten.

Begin 2019 kwamen wij met de Congregatie verlenging van de huurovereenkomst tot en met 30 juni 2025 overeen, waarmee wij huurzekerheid hebben voor de huidige en de volgende cultuurnotaperiode (2021-2024). In een separate overeenkomst met de Congregatie werden daarnaast afspraken gemaakt over het verkoopproces door de Congregatie en de betrokkenheid van het NMVW daarbij.

Hoewel we hiermee met vertrouwen de toekomst tegemoet zien, hebben we die onderdelen van de verbouwing die investeringen met een langere afschrijvingstermijn vergen, voornamelijk 'on hold' gezet totdat de nieuwe eigenaar en diens perspectief bekend zijn. We verwachten dat dit in de loop van 2019 zijn beslag krijgt.

Organisatiestructuur

De interne organisatiestructuur en het personeelsbestand zijn afgestemd op de omvang van de activiteiten van het museum. De organisatie is in omvang toegenomen en groeide van 130 fte per ultimo 2017 naar 142 fte per ultimo 2018. Per 31 december 2018 hadden 193 medewerkers een arbeidsovereenkomst bij het NMVW.

De groei van de NMVW-organisatie was (mede) een direct gevolg van de samenwerking met het Wereldmuseum per 1 april 2017. In verband met de afgesproken dienstverlening aan het Wereldmuseum was het noodzakelijk dat de NMVW-organisatie op bepaalde gebieden werd versterkt. Het laatste deel van deze versterking werd in 2018 gerealiseerd; zo werd onder meer het team conservatoren uitgebreid met (deels junior-) conservatoren met als specialisaties het Caribisch gebied en Koloniale Geschiedenis, Fotografie, Globalisering, Zuidoost-Azië, Turkije, Zuid-Afrika, China, Papua en West Papua.

Het NMVW werkt voortdurend aan de verbetering van de organisatie en de organisatiestructuur. Als onderdeel hiervan wordt om de 2 jaar een Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) uitgevoerd. Dit was ook in 2018 het geval. De resultaten van dit MTO worden, in overleg en samenwerking met de Ondernemingsraad en de medewerkers, vertaald in actiepunten die worden opgenomen in een Verbeterplan.

De periode tot het volgende MTO wordt benut om de zo vastgestelde verbeterpunten op te volgen.

In 2018 werd een nieuwe Ondernemingsraad geïnstalleerd.

Begroting 2019

Op 14 december 2018 werd de begroting voor het jaar 2019 door de Raad van Toezicht geaccordeerd. Hieronder wordt de begroting op hoofdlijnen weergegeven:

Bedragen (x € 1000,-)

Totaal eigen inkomsten	€	6.448	
Totaal structureel subsidie OCW	€	17.846	
Totaal structureel gemeente	€	205	
Incidentele publieke subsidies	€	473	
Totale Baten	€		24.972
Personeelslasten	€	9.611	
Huisvestingslasten	€	7.249	
Afschrijvingen	€	1.342	
Aankopen	€	80	
Overige lasten	€	7.422	
Totale Lasten	€		25.704
Saldo gewone bedrijfsuitoefening	€		-732
Saldo rentebaten/ -lasten	€		0
Resultaatbestemming	€		469
Resultaat na bestemming	€		-263

Een kwalitatieve beschrijving van de verrichte activiteiten 2018

Tentoonstellingen

Met onze tentoonstellingsprogrammering behandelden we ook in 2018 weer een spectrum aan onderwerpen die samen wereldburgerschap uitdragen en een open blik op de wereld stimuleren. Naast de relevantie en maatschappelijke betekenis blijft ook de esthetiek en verwondering een belangrijke rol spelen in hoe we onze tentoonstellingen ontwerpen. Met het unieke model van het doorplaatsen van tentoonstellingen bereikten we meer publiek, niet alleen op de eigen locaties maar ook internationaal.

Museum Volkenkunde – Leiden

Tot 3 juni was in Leiden *Sieraden: makers en dragers* te zien, een expositie met een indrukwekkende hoeveelheid aan sieraden van goud, zilver, kralen en natuurlijke materialen. Gedurende de tentoonstelling lieten vijf *artists in residence* zich inspireren door de museumcollectie. Deze tentoonstelling werd gedurende de zomerperiode opgevolgd door een reizende tentoonstelling van *World Press Photo 2019*. De tentoonstelling *Bali - Welcome to Paradise* werd op 11 oktober geopend en laat zowel de prachtige cultuur van Bali zien als de schaduwkant van het eiland als gevolg van het massatoerisme en de (plastic) vervuiling. Publieksonderzoek toonde aan dat deze tentoonstelling werd bezocht door veel nieuwe bezoekers (54%) en door veel mensen waarvan de ouders buiten Nederland zijn geboren (23%).

Ook in 2018 presenteerden we de zogenaamde 'galerij-tentoonstellingen'. Deze kleinere tentoonstellingen hebben als doel om meer objecten uit onze depots aan het publiek te tonen. In 2017 werd de collectie van het Aboriginal Art Museum Utrecht (AAMU) aan het NMVW geschonken. Op 14 juni 2018 werd de kleine tentoonstelling *Aboriginal Art* met 50 werken uit deze collectie geopend in aanwezigheid van onder andere de Ambassadeur van Australië. De galerijtentoonstelling *Guaman Poma*, gebaseerd op een reizende tentoonstelling van de Ambassade van Peru, werd op 26 juli geopend door de ambassadeur van Peru als onderdeel van de viering van de nationale feestdag in Peru. In de expositie *De Diamanten Bergen van Korea* die van april tot en met december te zien was ontdekte de bezoeker aan de hand van historische prenten, foto's en voorwerpen de historische en culturele betekenis van dit bijzondere gebied in Korea.

Tropenmuseum – Amsterdam

Tot 4 maart was in Amsterdam een tentoonstelling over *Aleppo* te zien en tot 26 augustus kon de bezoeker van het Tropenmuseum de *Body Art* tentoonstelling bekijken. De fototentoonstelling *Aleppo* leverde veel bijzondere ontmoetingen en uitwisselingen tussen bezoekers en oud-inwoners van Aleppo. *Body Art* was eerder al in 2015 in het Tropenmuseum te zien geweest maar keerde wegens groot succes terug in 2017 nadat ze ook in Antwerpen veel nieuw publiek naar het Museum Aan de Stroom had getrokken. De tentoonstellingen *Heden van het Slavernijverleden* en *Fashion Cities Africa*, beide in 2017 geopend, waren ook in 2018 het hele jaar nog te bezoeken. *Heden van het Slavernijverleden* vormt een opmaat naar een nieuwe vaste presentatie die de huidige vaste opstelling over het koloniale verleden in 2021 zal vervangen. *Fashion Cities Africa* geeft een frisse, stedelijke blik op de creatieve scene die vandaag de dag in Afrikaanse steden te vinden is. In de tentoonstelling *Afrofuturisme*, die van april tot en met september te zien was, werden de bezoekers door vier kunstenaars meegenomen in hun toekomstvisie voor Afrika. In *Afrofuturisme liggen de*

Afrikaanse wetenschap en een zwart perspectief aan de basis van die toekomstvisies. Op 8 juli werd *Things that Matter* geopend, de nieuwe semi-permanente tentoonstelling op de begane grond van het Tropenmuseum. De tentoonstelling bestaat uit tien paviljoens die de bezoeker uitdagen tot nadenken over hedendaagse maatschappelijke thema's als geloof, activisme en klimaat. In samenwerking met Tony Choccolony werd in september de tentoonstelling *Bitter chocolate stories* geopend met portretten van tien kinderen en hun schrijvende verhalen over kinderarbeid in de cacao-industrie. In 2018 vond tevens de succesvolle doorplaatsing van de publiekstrekker *Cool Japan* plaats, die eerder in Museum Volkenkunde te zien was. Met een flinke klap op een hout vat sake openden de nieuwe wethouder van Cultuur van Amsterdam, Touria Meliani, met ambassadeur van Japan, Hiroshi Inomata en kunstenaar, Sebastian Masuda, de tentoonstelling. *Cool Japan* trok sinds de opening eind september ruim 79.000 bezoekers en is daarmee de best bezochte tentoonstelling in het Tropenmuseum in de eerste drie startmaanden. 2018 was bovendien het laatste volledige jaar van de tentoonstelling *Ziezo Marokko* in Tropenmuseum Junior; in maart 2019 sluit deze tentoonstelling na een looptijd van 3,5 jaar. Verderop in dit verslag wordt er uitgebreider teruggekeken op de activiteiten en het bereik van deze kindertentoonstelling.

Afrika Museum – Berg en Dal

Tot en met 4 maart was *World Press Photo 2017* te zien in Berg en Dal. Deze tentoonstelling zorgde voor een stroom nieuwe bezoekers naar het Afrika Museum die zo voor het eerst kennis maakten met het museum. Op vrijdag 13 april werd de reizende fototentoonstelling *Afrotopia* geopend. Het was voor het eerst dat een tentoonstelling van de Afrikaanse Fotobiënnale buiten Mali te zien was, het belangrijkste fotografie evenement op het Afrikaanse continent. In deze tentoonstelling toonden topkunstenaars uit verschillende landen op het Afrikaanse continent en de diaspora hun artistieke en vaak ook kritische perspectief op sociale, politieke, economische of historische ontwikkelingen en lieten de bezoeker zo een eigentijds Afrikaans wereldbeeld zien. De uitgebreide *Sieraden* tentoonstelling, die meer dan 1.000 bijzondere objecten toonde, werd in oktober 2018 van Museum Volkenkunde naar het Afrika Museum doorgeplaatst.

NMVW buiten de eigen muren

Ook buiten de museummuren zijn wij actief. Zo waren we in 2018 aanwezig tijdens de Nijmeegse Kunstnacht, organiseerden we de Javastraat Foodtour en Ketu Koti Talks in het Oosterpark en bezochten we scholen met de ZieZo Marokko bus. In de lobby van Hotel Jakarta, het 'groenste' hotel van Nederland op het Java-eiland Amsterdam, toonden we verschillende werken uit onze collectie. Daarnaast was er ook in 2018 weer sprake van een internationale doorplaatsing van een van onze tentoonstellingen. *Wereld vol Veren*, eerder te zien in Museum Volkenkunde en het Afrika Museum, werd geopend in het Wereldculturen Museum in Göteborg. Daarna reist *Wereld vol Veren* door naar Stockholm. Deze samenwerking met onze internationale collega's van de volkenkundige musea maakt onderdeel uit van een opgebouwd programma van samenwerkingsrelaties. Zo was eerder al *Body Art* te zien in het Museum aan de Stroom in Antwerpen en zal *Cool Japan* daar in oktober 2019 openen. En met het Linden Museum in Stuttgart co-producen we een grote *Azteken* tentoonstelling, die in 2021 in Museum Volkenkunde in Leiden te zien zal zijn.

Educatie en randprogrammering

In februari 2018 presenteerden we ons nieuwe onderwijsaanbod voor 2018-2019. Voor primair en voortgezet onderwijs bieden we in het schooljaar 2018-2019 106 programma's aan: 42 bij het Tropenmuseum, 20 bij het Afrika Museum en 44 bij Museum Volkenkunde. In 2018 was er bovendien meer aanbod voor in de klas (ook in verband met de geplande herinrichting van het Afrika Museum) en meer aanbod rondom de onderwerpen kolonialisme en slavernij. Daarnaast vonden in Museum Volkenkunde en in het Tropenmuseum ook dit jaar de lezingenreeksen van de MuseumJeugdUniversiteit plaats.

Naast het onderwijsaanbod was er in 2018 ook sprake van een uitgebreid vakantie-aanbod bij alle drie de musea. De inhoudelijk thema's van dat aanbod sloten veelal direct aan op de tentoonstellingen. Zo waren er in het Tropenmuseum programma's rond *Things that Matter* (zomervakantie) en *Cool Japan* (herfstvakantie). In het Afrika Museum was er aanbod rond *Liefde* (voorjaarsvakantie) en rond *Sieraden* (herfstvakantie) en werd er in de zomervakantie een programma in het buitenmuseum aangeboden dat maar liefst 12.855 bezoekers trok. In Museum Volkenkunde was er aanbod rond *Sieraden* (kerst- en voorjaarsvakantie) en *Bali* (herfstvakantie) en werd er in de zomervakantie een onbegeleide familietour Reis door de Wereld in 80 minuten georganiseerd.

Voor het vakantie-aanbod werkten we samen met diverse culturele partners. Zo is de nieuwe educatieve feestruimte *Feest! Wereldwijd* in het Tropenmuseum tot stand gekomen in samenwerking met Museum Catharijneconvent.

Het publieksprogramma in 2018 bestond uit zo'n 20 grote evenementen en rond de 60 kleinere programma's. In Museum Volkenkunde werden een *Sieraden Special*, een *Bali weekend* en de *Wereldfair* georganiseerd. Het driejaarlijkse *Maori weekend* trok 1.448 bezoekers. De *Leidse Museumnacht* op 2 juni zag vooral veel jonge bezoekers en ook organiseerden we een filmweekend met het *Leiden International Film Festival* (LIFF). In het laatste weekend van januari vonden de *Djoser Reizigersdagen* plaats en op 3 november was in Museum Volkenkunde de *Djoser familiedag*; beide evenementen blijven populair.

In het Afrika Museum vond traditioneel het *Africa Now Festival* plaats op Hemelvaartsdag en organiseerden we de alweer tiende editie van het *Keti Koti Festival*. Het Keti Koti festival werd dit jaar erg goed bezocht, we ontvingen 4.918 bezoekers (2017: 2.300). Op initiatief van de Museumvereniging vond er ten tijde van de opening van *Afrotopia* een MuseumMatch avond plaats waar bezoekers op zoek konden naar een museummaatje. Tijdens *Camp the Night!* op 7 juni kregen 40 bezoekers de kans te blijven slapen in het Afrika Museum en op 22 september nam het Afrika Museum deel aan de Nijmeegse Kunstnacht.

In het Tropenmuseum vonden de laatste drie publieksevenementen plaats in de reeks rondom *Fashion Cities Africa* en deze keren stonden Lagos, Casablanca en Nairobi centraal. Op 21 februari organiseerden het Tropenmuseum, NiNsee en het Amsterdam Museum, samen in het Netwerk Slavernijverleden, een studiemiddag voor docenten uit het voorgezet onderwijs over het Slavernijverleden. Wethouder voor Diversiteit, Kunst en Cultuur Simone Kukenheim opende het programma. Op 4 en 5 mei organiseerden we het *Vrijheidsontbijt*. De Amsterdamse Museumnacht op 3 november was met maar liefst 8.559 bezoekers de best bezochte Museumnacht ooit. Op 10 november deed het Tropenmuseum met een *Slaapfeest* in Tropenmuseum Junior mee aan de kindereditie van *Museumnacht*. In 2018 startten we ook met een *try out* van de programmareeks *Ongemakkelijke Gesprekken*, een serie interactieve programma's over culturele botsingen en taboes. Geen lezing of debat, maar een bijeenkomst waar bezoekers met in elkaar in gesprek gingen. De serie wordt in 2019 met een reeks gesprekken voortgezet. Tot slot organiseerden we op 30 september de derde editie van *Gepeperd Verleden - Van Atjeh tot Zeelandia*, een debat over impact, representatie en verbeelding van slavernij in de Oost en West.

Tropenmuseum Junior

Op 20 december 2016 is door het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) in het kader van Kunstenplan 2017-2020 een subsidie verleend van in totaal €806.960,- ten behoeve van activiteiten van Tropenmuseum Junior (TMJ). Voor 2018 was het toegekende bedrag €204.564,-. Zoals overeengekomen met het AFK is de verantwoording hiervoor in dit bestuursverslag verwerkt.

Toelichting op kwantitatieve gegevens TMJ

Het totale bezoekerscijfer van TMJ over 2018 (aantal: 40.229) daalde ten opzichte van 2017 (aantal: 44.694). Dit lijkt teleurstellend, maar was verwacht. Het is voor het eerst dat Tropenmuseum Junior 3,5 jaar open is met dezelfde tentoonstelling, voorheen was de looptijd maximaal 2,5 jaar. Dat het derde jaar de aantallen wat teruglopen is te verwachten. En bovendien: al waren er minder bezoekers dan in 2017, het bezoekersaantal is nog steeds relatief hoog ten opzichte van de voorgaande laatste jaren van eerdere TMJ-edities. Gemiddeld lag het maximum aantal bezoekers rond de 30.000 en in 2018 was dat aantal bijna 10.000 bezoekers hoger. Dit betekent dat de volgende tentoonstelling van TMJ, die opengaat in 2019, opnieuw 3,5 jaar looptijd zal krijgen.

In totaal heeft TMJ in 2018 jaar 1.370 programma's verzorgd, gemiddeld 3 à 4 programma's per dag. 30.154 bezoekers kwamen in familieverband of via de Buitenschoolse Opvang en bezochten ZieZo Marokko in het weekend of de schoolvakanties. Tijdens schooltijd is TMJ alleen open voor de scholen. Het schoolbezoek is in 2018 uitgekomen op 9.612 bezoekers. Dat is 25% minder dan het aantal van 2017 (12.884). Ook hiervoor geldt dat we een jaar langer het programma aanboden en dat terugloop van de vraag te verwachten was.

Toelichting op gerealiseerde activiteiten en bereik

ZieZo Marokko is qua bereik de best lopende TMJ-tentoonstelling sinds de oprichting van Tropenmuseum Junior in 1975. Inmiddels hebben 147.560 mensen deze tentoonstelling bezocht en aan de programma's meegedaan. Gemiddeld bedient TMJ jaarlijks ca. 19 à 20% van de bezoekers van het Tropenmuseum. Naast het reguliere aanbod van tentoonstellingsprogramma's verzorgde TMJ in 2018 bijzondere activiteiten waarmee het onderwijs en ander publiek werd bereikt.

Voor het onderwijs werd gerealiseerd: een bus-project Ziezo Marokko op schoolpleinen en gymlokalen in Nederland, een programma voor leerkrachten en directie van buurtscholen met 'Tussen Amstel en IJ', aangepaste Ziezo Marokko programma's naar aanleiding van evaluaties en ervaringen op de vloer en een opzet voor een onderwijsklankgroep op basisschool Pinksterbloem waar activiteiten werden getest. Voor het publiek werd gerealiseerd: een mega-mozaïekactiviteit in de vakanties, VIP programma's met de hoofdpersonen uit ZieZo Marokko en voor winnaars van de VIP-reis, een suikerfeestprogramma, ZieZo Marokko programma voor collega's van NMVW, een aflevering Museum Jeugd Universiteit: 'Waarom spreken we Nederlands in Suriname', een couscousprogramma (elke vrijdag in juli en augustus), een Uitmarktprogramma, een Museumnachtprogramma, een Kindermuseumnacht en Slaapfeest in ZieZo Marokko, een familieprogramma voor vluchtelingen, een Buurtprogramma's voor Marokkaanse moeders van buurt-basisschool Oostelijke eilanden en buurtthuisgroepen, trainingen en rondleidingen van rondleiders voor doven & slechthorenden in het kader van Museum in Gebaren en een bijstelling van de autisme-gids vanwege de herinrichting van het Tropenmuseum.

Vorbereiding nieuwe tentoonstelling

Daarnaast was de staf van TMJ actief met research en voorbereiding voor het nieuwe project met de werktitel *Suriname, Ontdek de wereld achter de dingen*. De nieuwe tentoonstelling gaat open in oktober 2019.

Relaties & Stakeholders

In 2018 had TMJ regelmatig contact met bekende en nieuwe stakeholders. De Marokkaanse ambassadeur en diverse consul-generaals en directeurs van Marokkaanse (rijks)musea, Dutch Culture met internationale collega's uit de museum- kunst en educatiewereld en (inter)nationale collega's (veelal museumprofessionals met specifieke vragen) uit Denemarken, Zuid-Afrika, Hongarije, Duitsland en India kwamen op werkbezoek. In voorbereiding op de nieuwe editie van Tropenmuseum Junior vond er kennisdeling en uitwisseling plaats met voormalig MOU-partner Villa Zapakara in Paramaribo (Suriname) over diverse culturele aspecten in Surinaamse thema's en methodiek en er was externe afstemming met onder andere Mocca, De Nieuwe Kerk, De Rode Loper en Surinaamse stakeholders. Een Surinaamse klankbordgroep werd samengesteld voor individueel overleg en gezamenlijke bijeenkomsten en er werd een Surinaams netwerk in Suriname en Nederland opgebouwd met experts op het terrein van muziek, voedsel, geschiedenis, feesten, slavernij, natuur en geneeskunde.

Toelichting op kwalitatieve gegevens

De kwaliteit van TMJ wordt (inter)nationaal gewaardeerd. De bezoekerswaardering van ZieZo Marokko werd in 2017 door een extern bureau onderzocht. Het familieprogramma scoorde toen een 8,7 en het juniorprogramma een 9. In 2018 is de waardering voor de onderwijsprogramma's (opnieuw) gemeten met als resultaat een 8,9. De persoonlijke en activerende begeleiding van Marokkaanse Nederlanders wordt zeer gewaardeerd.

Toelichting op het vrijkaartenbeleid

Tropenmuseum Junior voert ten aanzien van uitgifte van vrijkaarten, het verlenen van gratis toegang en het voeren van kortingsacties hetzelfde beleid als NMVW. Volgens dit beleid ontvangen gasten in het kader van kennisoverdracht en (inter)nationale uitwisseling gratis entree. Hieronder vallen ook de leerkrachten en schoolgroepen voor try-outs. Het basisonderwijs heeft gratis toegang tot onze musea, scholen binnen het VO betalen alleen een bijdrage voor de programmakosten (begeleiding, materiaalkosten, etc.), voor bezoekers binnen MBO, HBO en WO verband is er een speciaal onderwijstarief voor rondleidingen en workshops. Daarnaast worden incidenteel vrijkaarten ingezet in het kader van publieksacties, voor free publicity en bij de afhandeling van klachten.

Wetenschappelijke functie en internationale activiteiten

Het Research Centre for Material Culture (RCMC) van het NMVW stelde in 2018 een uitgebreid programma samen van workshops, symposia en seminars. De 37 evenementen werden georganiseerd vanuit onze drie RCMC-programmalijnen (ConnectingArts, ConnectingDiasporas en Collection Conversations) en trokken samen ruim 4.000 bezoekers. Enkele van de belangrijkste activiteiten worden hierna beschreven.

Radical Solidarity & Intergenerational Coalitions met Angela Davis

Op zondagavond 13 mei luidden we het programma *Moving Together: Activism, Art and Education – A Week with Angela Davis* in met een publieke lezing *Radical Solidarity & Intergenerational Coalitions*. Met meer dan 800 bezoekers was de lichthall in het Tropenmuseum uitverkocht. Kwesties als burgerschap, kennisuitwisseling en intergenerationeel activisme kwamen tijdens de lezing aan bod. De avond werd verder opgeluisterd met muziek van Sanne Landvreugd en een performance van Joy Mariama Smith. Wegens de grote belangstelling werd het evenement via livestream gedeeld op Facebook waar nog eens 420 kijkers de lezing van Angela Davis volgden.

De ontzaming van Museum Nusantara, een uitzonderlijk proces

Op 6 juni presenteerde het RCMC een seminar in Museum Volkenkunde naar aanleiding van de ontzaming van Museum Nusantara. In 2013 sloot Museum Nusantara in Delft haar deuren waardoor er 18.000 voorwerpen een nieuw thuis moesten vinden. NMVW speelde in opdracht van de Gemeente Delft een belangrijke rol in het ontzamelproces. Mede daardoor vonden alle objecten uiteindelijk een nieuw museaal onderkomen in overeenstemming met de LAMO en de Erfgoedwet. Tijdens het seminar bespraken we het ontzamelproces. Hierbij keken we kritisch naar de gevolgde procedures en de politieke en ethische kwesties die bij het herbesteden van de collectie een rol speelden. Middels het seminar wilden we collega's en geïnteresseerden inzicht geven in een ontzamelproces in het algemeen, en dat van een collectie met een deels koloniale geschiedenis in het bijzonder. We bereiden nu voor 2019 een publicatie over ontzamen voor in de reeks 'Work in Progress'. Deze reeks, waarin ook het eerdergenoemde *Words Matter* verscheen, is erop gericht om onze ervaringen met voor de sector belangrijke onderwerpen te delen en uit te nodigen tot verdere verdieping.

Muslim Cool, Identity, Self-representation & Coolness

Op 6 september organiseerde RCMC in het Tropenmuseum het publieksevenement *Muslim Cool*. In het publieksevenement werd de groeiende impact van een nieuwe generatie Nederlandse moslims belicht. De invloed van *Muslim Cool* op muziek, visuele cultuur en sociale media, taal, mode, politiek en jeugdcultuur in Nederland en Europa kwam aan bod in verschillende *talks*. De middag was gevuld met vragen, debat en kritische opmerkingen zowel vanuit het publiek als vanuit de sprekers. Het evenement was in hele korte tijd uitverkocht. Het programma krijgt een vervolg in 2019 en dan praten we met het publiek verder over *coolness*, Nederlands burgerschap, zelf-representatie en identiteit.

Imperial Rights and the Origins of Photography

Op 22 november vond de achtste *Gerbrandslezing* plaats als onderdeel van de jaarlijkse tweedaagse RCMC conferentie *Reckoning with History*. Dit jaar was de spreker Ariella Azoulay, hoogleraar moderne cultuur en media aan Brown University. In haar lezing week Azoulay af van de gangbare theorieën en geschiedschrijving over fotografie en onderzocht ze de oorsprong van fotografie waarbij ze de imperiale rechten centraal stelde. Voorafgaand aan de Gerbrandslezing werden de drie RCMC-FEL junior fellowships voor 2019 bekendgemaakt.

Het RCMC ging in 2018 diverse nationale en internationale samenwerkingen aan waaronder het *Global Curatorial Project*, een internationale samenwerkingsproject met Brown University Center for Slavery and Justice, The Smithsonian, National Museum of African American History and Culture en het International Slavery Museum, Liverpool. Het EU samenwerkingsproject *SWICH (Sharing a World of Inclusion, Creativity and Heritage)* werd in 2018 na vier jaar afgesloten. Momenteel wordt er gewerkt aan een vervolg van dit project waarbij *Care* centraal staat. Het EU project *CoHERE* waar RCMC aan bijdraagt loopt nog tot april 2019.

Wekelijks ontvingen we buitenlandse delegaties voor bezoeken aan onze collectie. De conservatoren verwelkomden collega's en wetenschappers van onder andere de Fudan University in Shanghai (China), The Ocean Art Research Center of Shenzhen University (China), City University of New York (Verenigde Staten), Museum aan de Stroom (België), Linden Museum (Duitsland), Nanjing City Wall museum (China), National Museum of Ethnology, Osaka (Minpaku), the National Museum of History in Sakura (Japan), School of Oriental and African Studies (Verenigd Koninkrijk), collega's van Nederlandse universiteiten, the University of Greenland (Groenland), Military Museums (Verenigd Koninkrijk) en het University Museum Pelita Harapan, Tangerang (West-Java).

In 2018 deed team van conservatoren onderzoek in het kader van tien nieuwe tentoonstellingen en niet minder dan drie nieuwe semi-permanente opstellingen. Er verschenen bovendien 17 wetenschappelijk publicaties van eigen hand. De onderzoekers en conservatoren van het NMVW bezochten en organiseerden in 2018 45 internationale bijeenkomsten, lezingen, symposia en conferenties. Zij namen zitting in internationale comités of in expert netwerken. Tot slot werden 21 stagiaires, (senior) research associates en werkervaring-studenten begeleid door onze conservatoren en het RCMC.

Ondernemerschap en eigen inkomsten

Het eigen inkomsten-percentages van het NMVW bedroeg in 2018 37,2%. Hierbij worden de eigen inkomsten gedeeld door de structurele subsidies (zijnde OCW en subsidies uit gemeenten).

Naast de entree-opbrengsten droegen de opbrengsten uit de museumshops, de horeca en de verhuring van zalen en overige accommodaties bij aan de inkomsten van onze musea. Deze publieksinkomsten bedroegen in 2018 € 3.963.891,-, een daling van 10% ten opzichte van 2017. Hiermee zijn deze inkomsten weer op het niveau van eerdere jaren. Het jaar 2017 was namelijk uitzonderlijk op basis van het recordaantal bezoekers alsmede van de vooralsnog eenmalig hogere vergoeding van de museumkaart (68%).

De bijdrage uit private middelen bedroeg in 2018 € 1.327.362,- tegen € 1.509.253,- in 2017. Deze daling is voor het grootste deel te verklaren door de honorering in 2017 van een speciale aanvraag bij de Bankgiro Loterij, namelijk voor het project *Museum Van*.

Sinds de fusie in 2014 produceert het NMVW tentoonstellingen die op 2 NMVW-museumlocaties kunnen worden gepresenteerd. Al vanaf de allereerste ontwikkelingsfase wordt met een eventuele zogenaamde doorplaatsing rekening gehouden, waardoor er aanzienlijke bezuinigingen gerealiseerd worden in onderzoeks- en ontwikkelingsinspanningen en in ontwerp- en bouwkosten. Ook internationale verkoop van tentoonstellingen wordt beter mogelijk.

Code Culturele Diversiteit

Als museum dat gaat over de culturen van de wereld bevinden wij ons in de positie om een cultureel divers programma te organiseren en te presenteren. In het brede scala van onze programmering van tentoonstellingen, evenementen en activiteiten ligt de erkenning dat onze samenleving bestaat uit veel verschillende culturen die samen de cultuur van Nederland vormen. We hebben ons dan ook gecommitteerd aan het vergroten van de culturele diversiteit van onze organisatie, in alle opzichten.

Niet alleen met onze tentoonstellingsprogrammering spraken we in 2018 specifieke doelgroepen aan, zoals bijvoorbeeld met *Heden van het Slavernijverleden* en *Afrotopia*. Ook in onze wetenschappelijke programmering van debatten en symposia kozen we voor onderwerpen die veel verschillende gemeenschappen aanspreken, zoals bijvoorbeeld Moslim Cool en Angela Davis. De gedachte hierbij is dat als bepaalde groepen die zich eerder niet aangesproken voelden door onze programmering eenmaal over de drempel zijn gekomen, ze dan onze musea eerder zien als een plek waar ze zich thuis voelen, en dan zullen ze gaandeweg ook eerder openstaan voor programmering die niet specifiek op hen is gericht. Wij hebben de indruk dat ons publiek de afgelopen jaren behoorlijk is verkleurd. Die ontwikkeling zetten we voort.

Om deze koers richting een divers en inclusief museum beter te kunnen onderbouwen hebben we in 2018 het onderzoeksbureau Urban Paradoxes opdracht gegeven om onderzoek te doen naar alle maatregelen die we hebben ingezet om de diversiteit en inclusiviteit van onze organisatie te verbeteren. Dit bureau is actief op het gebied van onderzoek en theorievorming over burgerschap, inclusiviteit en de kunsten. Wij vroegen hen de stand van zaken in kaart te brengen van onze ontwikkeling naar een inclusief instituut. Behalve interne interviews ging de onderzoekster ook in gesprek met zes partners die op uiteenlopende manieren (via gezamenlijke onderzoeken of publicaties, in klankbordgroepen of bij de ontwikkeling van producten) bij het NMVW betrokken zijn. Het rapport naar aanleiding van dit onderzoek, dat begin 2019 wordt verwacht en volgens de vier P's zal worden uitgewerkt, zal niet alleen de ontwikkeling naar een inclusief instituut beschrijven maar ook helpen om de mogelijke vervolgstappen in dit proces te identificeren. Uitkomsten van het onderzoek zullen de basis vormen voor vervolgleid. Leerervaringen zullen we weer delen met de sector.

Met het onderschrijven van de Code Culturele Diversiteit hebben wij ons als organisatie gecommitteerd aan de doelstelling om ook wat betreft de personele samenstelling cultureel meer divers te worden. Dit vereist dat we weten hoe cultureel divers onze organisatie op dit moment eigenlijk is. Daarom ontwikkelden we in 2018 een diversiteitsenquête waarmee we ons eigen personeel op vrijwillige basis vroegen om aan te geven waar ze zelf geboren zijn, en hun ouders en grootouders. Middels deze inventarisatie registreerden we op de peildatum van 1 september 2018 197 medewerkers. Daarvan gaven 15 medewerkers (7,6%) aan dat ze geen informatie willen verstrekken over hun eigen geboorteland en over dat van hun ouders en grootouders. Die zijn derhalve in de verdere cijfers niet meegeteld.

Volgens het CBS (14 mei 2018) heeft 13% van de inwoners van Nederland een niet-westerse migratieachtergrond en 10% een westerse migratieachtergrond. Bij het NMVW bedragen deze cijfers resp. 15,23% en 19,29%. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het CBS gebruik maakt van de gegevens van de eerste en de tweede generatie, terwijl in de NMVW-inventarisatie ook de migratieachtergrond van de derde generatie is opgenomen. Bij hanteren van de beperktere CBS-definitie zouden de cijfers voor het NMVW zowel voor de niet-westerse als voor de westerse migratieachtergrond 14,72% zijn.

Beter dan het afzetten van de NMVW-cijfers tegen die van de totale Nederlandse bevolking zou het vergelijken met de werkzame Nederlandse beroepsbevolking zijn. Volgens het CBS (14 mei 2018) heeft 11% van de beroepsbevolking een niet-westerse migratieachtergrond en 10% een westerse migratieachtergrond. De diversiteitspercentages van de NMVW-medewerkers zijn dus duidelijk hoger dan de vergelijkbare percentages in Nederland. We hebben vervolgens ook specifiek gekeken naar verspreiding over functieniveaus en concludeerden dat de diversiteit in onze organisatie evenwichtig is verdeeld over de verschillende schalen.

De enquête laat alvast zien dat binnen ons museum een derde van de medewerkers een niet-Nederlandse achtergrond heeft, en dat deze aanzienlijke diversiteit bovendien evenwichtig over de functieniveaus is verdeeld. Hoe we daarop verder bouwen zal bij de bepaling van het diversiteitsbeleid voor de komende jaren, dat we in 2019 zullen bepalen, worden ingevuld.

Collectiemanagement

De collectie staat onverminderd centraal in al onze tentoonstellingen, vormt de kern in onze educatie- en publieksactiviteiten en blijft inspireren tot nieuw wetenschappelijk onderzoek. Daarom hebben we ook in 2018 het zorgvuldig beheer van onze collectie weer vol energie aangepakt.

Registratie, documentatie en ontsluiting

In 2018 ging de nieuwe collectiewebsite live. De vernieuwing van deze webpagina was onderdeel van een grotere online strategie en was er met name op gericht de navigatie binnen de website te verbeteren, goede mobiele weergaves te ondersteunen en meer beleving te creëren door gebruik van veel beeldmateriaal en

uitbreiding van zoekmogelijkheden. De nieuwe collectiewebsite sluit nauw aan op de ontwikkeling van een (hernieuwde) digitale strategie voor collectieontsluiting. Daartoe werkten we in 2018 samen met collega's van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE). Binnen deze samenwerking werd gekeken naar nieuwe technieken om collectiedata beschikbaar te stellen aan derden, onderzoeken we wat er nodig is om collectiegegevens vanuit collectie-database TMS beter bruikbaar te maken in gedeelde systemen en wisselden we kennis uit op het gebied van de ontwikkeling en verbinding van thesauri. Dit alles zal bijdragen aan een betere ontsluiting van onze collectie voor het publiek. In dit kader is ook de technische uitwisseling van gegevens met de databank waarin de Collectie Nederland bijeen wordt gebracht verbeterd en geactualiseerd.

In het kader van restauratie en conservering werden in het Tropenmuseum werden de 12 bisjalen uit Papoea-Nieuw-Guinea gerestaureerd onder toezicht van het publiek. Dat reageerde enthousiast op dit unieke kijkje achter de schermen en maakte gretig gebruik van de mogelijkheid om vragen te stellen aan onze medewerkers. De bisjalen zijn inmiddels weer teruggeplaatst op hun oorspronkelijke plek in de Lichthal, maar met een verbeterde opvang en ondersteuning.

Depotbeheer

Het project met betrekking tot de (voormalige Volkenkunde-)textielcollectie werd in de zomer van 2018 afgerond. We hebben deze collectie, een totaal van 11.663 stukken, nu in zijn volledigheid geïnventariseerd, vervolgens gefotografeerd en volgens de beste maatstaven weer opgeborgen. Hierbij is er niet alleen flink geïnvesteerd in arbeidscapaciteit maar ook in stellingmateriaal en opbergdozen.

Dat de circa 450.000 voorwerpen die we beheren nu verspreid liggen over 9 verschillende gebouwen gaf in ons Beleidsplan 2017–2020 aanleiding tot de gedachte dat centralisatie op een enkele plek niet alleen bedrijfseconomisch gunstiger is, maar bovenal de toegankelijkheid en het gebruik van de collectie sterk zou kunnen verbeteren. Conform voornemens zijn we in 2018 dan ook begonnen om onderzoek uit te voeren naar de centralisatie van onze depots. Daartoe zijn we gestart met de inventarisatie van de benodigde ruimte en hoeveelheden opslagmiddelen die nodig zouden zijn om de nu over meerdere gebouwen verspreide NMVW- en WMR-collecties samen te brengen in een enkel depot. Dit onderzoek liep gelijktijdig met een adviestraject dat volgde op een opdracht van de Gemeente Leiden om te onderzoeken of er draagvlak is voor een gezamenlijk Leids collectiecentrum met daarin onder andere de collecties van NMVW (+WMR), Museum Boerhaave en de Lakenhal. Het adviesrapport werd na de zomer aan de wethouder gepresenteerd. Het College van B&W reageerde positief en stelde middelen beschikbaar voor vervolgonderzoek naar de wenselijkheid en haalbaarheid van een dergelijk gedeeld collectiecentrum of depot. Dit vervolgonderzoek wordt in 2019 uitgevoerd.

Huisvesting

Met ingang van 1 januari 2017 zijn wij zelf verantwoordelijk geworden voor het beheer en onderhoud van de panden behorend bij de locatie Museum Volkenkunde. De overige panden worden van derden gehuurd, waarop het nieuwe huisvestingsstelsel voor rijksmusea niet van toepassing is.

Op basis van een door haar vastgestelde uitgebreide en zeer langjarige onderhouds- en investeringsplanning verstrekte OCW hiervoor subsidie.

NMVW verklaarde zich bereid deel uit te maken van de zgn. Pilot groep, bestaande uit 6 Rijks gesubsidieerde musea, die voor een periode van vijf jaar (2017 tot en met 2021) de dienstverlening voor het beheer, onderhoud, advies en mogelijk projectmanagement ten behoeve van de panden, installaties en terreinen van Museum Volkenkunde onderbrengen bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Hiervoor werd een Overeenkomst tot Dienstverlening afgesloten.

Onderdeel van de dienstverlening van het RVB was het opstellen en actueel houden van een meerjarig onderhouds- en investeringsplan (MOIP) met een looptijd van steeds vijf jaar. Het huidige MOIP loopt tot en met 2022 en wordt in 2019 geactualiseerd. Het MOIP vormt vervolgens de basis voor de planning van het onderhoud en de investeringen voor de panden, installaties en terreinen van Museum Volkenkunde en was ook het uitgangspunt voor betreffende werkzaamheden in 2018. Ons team van deskundige medewerkers was belast en toegerust voor het beheer en onderhoud van de panden en liet zich in voorkomende gevallen bijstaan door externe deskundigen.

Het financiële kader van dit MOIP past binnen het financiële kader van de beschikbaar gestelde huisvestingssubsidie als vastgelegd in de Erfgoedwet. Met dit alles is aan de voorwaarden voor een verantwoorde invulling van de onderhouds- en beheertaken voldaan.

Risico's

Risicomanagement was ook in 2018 een integraal onderdeel van het gevoerde beleid, verdeeld in de onderdelen strategie, operationeel, financieel en wet- en regelgeving. De directie was en is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en is van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatie-brede risico's worden beheerst in 2018 adequaat hebben gewerkt. Operationele en financiële risico's (prijs-, liquiditeits-, koers- en renterisico's) zijn

vastgelegd in de managementinformatie en worden periodiek geanalyseerd. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt periodiek plaats.

We verstrekken maandelijks financiële realisatie-rapportages ter analyse en stellen tweemaal per jaar een herijkte jaarresultaatprognose op. Deze prognoses worden tevens besproken met de Audit Commissie van de Raad van Toezicht en met de volledige Raad van Toezicht.

Voor nu identificeren wij de volgende mogelijke risico's.

- De verbouwing van het Afrika Museum zou vertraging op kunnen lopen. In 2019 en 2020 staan een verbouwing en een herinrichting van het Afrika Museum gepland, hiervoor zijn in 2018 reeds twee van de vier tentoonstellingszalen gesloten en ontmanteld. Een dergelijk project zou door onvoorziene tegenvallers vertraging kunnen oplopen. Een vertraging kan gevolgen hebben voor het aantal bezoekers (regulier en scholen) en voor de hoogte van de (publieks-) inkomsten.

Dit risico achten wij beperkt, omdat er te allen tijde zorg zal worden gedragen voor voldoende aanbod in het binnen- en/of buitenmuseum. Het aantal bezoekers in 2018 toont ook aan dat deze verwachting niet onterecht is: ondanks het feit dat slechts 2 expositiezalen beschikbaar waren, ontving het Afrika Museum ruim 70.000 bezoekers.

- Gedurende de lopende Cultuurnota-periode is de subsidie van het Wereldmuseum in principe vastgesteld. Het is denkbaar dat het Wereldmuseum (WM) vanaf 2021 minder gemeentelijke subsidie gaat ontvangen, waardoor de samenwerkingsconstructie tussen NMVW en WM moet worden heroverwogen. Denkbaar is dan dat de dienstverlening door NMVW aan WM moet worden bijgesteld of beëindigd. In dat geval zouden de NMVW-posities die in verband met de samenwerking werden gecreëerd (deels) overbodig kunnen worden, en zou de dekking daarvoor middels doorbelasting aan WM (deels) kunnen komen te vervallen.

Dit risico achten wij niet groot. De uitbreiding van de personeelsformatie van het NMVW ten gevolge van de dienstverlening aan WMR is sowieso beperkt. Bij het staken van dienstverlening en de daaropvolgende doorberekening aan het Wereldmuseum zijn de risico's overzichtelijk. Door het deels hanteren van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd en door natuurlijk verloop zijn de financiële gevolgen beperkt.

De huurovereenkomsten voor de panden van Afrika Museum en het Tropenmuseum zijn met ongewijzigde voorwaarden verlengd tot respectievelijk 1 juni 2025 en 1 januari 2021.

Er is derhalve de komende jaren geen risico van onverwachte of aanzienlijke huurverhogingen of wijziging van huurvoorwaarden.

Samenstelling directie

De directie werd gevoerd door drs. K.J. (Stijn) Schoonderwoerd, statutair directeur/bestuurder en algemeen directeur. Hij is benoemd per 01-06-2012 voor onbepaalde tijd.

Stijn Schoonderwoerd
algemeen directeur

Verslag Raad van Toezicht

Tot 1 mei 2018 was de Raad van Toezicht van het Nationaal Museum van Wereldculturen als volgt samengesteld:

De heer L.J. de Waal, voorzitter
Mevrouw P.W. Kruseman
De heer mr. J. Lamens
Mevrouw drs. C. van Rappard – Boon
Mevrouw mr. Sj. A. Rullmann
De heer prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker
Mevrouw P.E. de Weichs de Wenne
Mevrouw M.J.L.L. van der Poel
Mevrouw L.A.M. van der Linden

Per 1 mei 2018 was de Raad van Toezicht van het Nationaal Museum van Wereldculturen als volgt samengesteld:

De heer L.J. de Waal, voorzitter
Mevrouw drs. C. van Rappard – Boon
Mevrouw mr. Sj. A. Rullmann
De heer prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker
Mevrouw P.E. de Weichs de Wenne
Mevrouw L.A.M. van der Linden
De heer M. Bouker

In het kader van de verregaande samenwerking met het Wereldmuseum werd met ingang van 1 mei 2017 een nieuwe Raad van Toezicht gevormd. Beiden stichtingen kennen dezelfde samenstelling van de Raad van Toezicht. Met ingang van de integratiedatum was het aantal leden van de Raad van Toezicht vastgesteld op 9 inclusief de voorzitter, in de verhouding zes met een NMVW achtergrond en drie met een Rotterdamse achtergrond. Na één jaar, per 1 mei 2018, zijn conform de bij de integratie gemaakte afspraken twee leden afgetreden (uit iedere categorie één), zodat het uiteindelijke aantal uitkwam op zeven leden in de verhouding vijf 'NMVW' en twee 'Rotterdam'. Het College van B&W van Rotterdam heeft de leden met een Rotterdamse achtergrond in de Raad van Toezicht van het Wereldmuseum benoemd. De overige leden worden niet ter goedkeuring aan het College voorgelegd. Bij deze gelegenheid is een nieuw rooster van aftreden vastgesteld welke is toegevoegd aan dit verslag.

De Raad van Toezicht vergaderde in 2018 regulier op 22 maart, 27 juni, 11 september, 1 november en 14 december. Op de agenda stonden naast financiële zaken ook de gevolgen van de AVG wetgeving, de verbouwing van het Afrika Museum, het collectiebeleid in combinatie met de maatschappelijke discussie rondom de repatriëring van koloniaal erfgoed, de sponsorstrategie en ontwikkelingen op het gebied van Personeel & Organisatie. De verschillende commissies binnen de Raad van Toezicht (Auditcommissie, Remuneratie, Museale Zaken en Commissie Rotterdam) kwamen verschillende malen bijeen met de Directie en MT-leden. De Raad maakte daarnaast kennis met de nieuwe Ondernemingsraad.

De Raad van Toezicht kijkt met tevredenheid terug op 2018. De organisatie groeide opnieuw, ontwikkelde zich inhoudelijk sterk en de maatschappelijke relevantie van de drie musea nam toe. De Raad is onder de indruk van de aanzienlijke hoeveelheid van de activiteiten die in 2018 werden ondernomen en de verscheidenheid van producten die daar het resultaat van waren. De Raad heeft waardering voor de onvermoeibare inzet van de medewerkers en het management en de slagvaardigheid waarmee zij te werk gaan.

De Raad stelt vast dat ieders onafhankelijke expertises binnen de Raad goed tot hun recht komen in het toezicht. Niet alleen binnen de verschillende (bovengenoemde) commissies van de Raad van Toezicht maar ook als klankbord voor uiteenlopende kwesties en in hun contact met de Ondernemingsraad voelt de Raad zich betrokken bij de organisatie en de werknemers.

Bijzonder was het eerste volledige kalenderjaar van de verregaande samenwerking met het Wereldmuseum. De Raad ziet in deze constructie grote voordelen voor beide stichtingen. De verbouwing en herinrichting van het Wereldmuseum en de ontwikkeling van de organisatie verlopen voorspoedig en het Wereldmuseum vaart wel bij de ervaringen die NMVW afgelopen jaren heeft opgedaan. NMVW heeft in het Wereldmuseum een sterke partner in het uitdragen van de missie en het verwezenlijken van de gezamenlijke doelen.

Met zorg volgde de Raad de berichtgeving rondom de voorgenomen verkoop van gebouw en gronden van het Afrika Museum in Berg en Dal door de eigenaar, de Congregatie van de Heilige Geest.

De Raad van Toezicht stelt vast dat het bestuur van NMVW adequate stappen heeft gezet om aan deze onverwachte ontwikkeling het hoofd te bieden. Hoewel zij de vertraging van de verbouwing betreurt, steunt zij het bestuur in het besluit meer zekerheid af te wachten voor de uitvoering van de meer ingrijpende onderdelen van de verbouwing. De Raad ziet er op toe dat de medewerkers gedurende het proces goed op de hoogte worden gehouden van de voortgang.

De Raad van Toezicht is tevreden met het financiële resultaat, zij het dat de algemene reserve nog altijd aanleiding geeft tot voorzichtigheid. Hierop is in eerdere Jaarverslagen ook al gewezen.

De Raad ziet uit naar 2019 waarin het Afrika Museum en het Wereldmuseum verbouwd en inhoudelijk vernieuwd zullen zijn, twee nieuwe Kindermusea zullen worden geopend in Amsterdam en Rotterdam en de tentoonstellings- en activiteitenprogrammering weer ruimte bieden aan interessante onderwerpen en kennisuitwisseling voor een breed scala aan bezoekers en deelnemers.

De Raad van Toezicht en Directie onderschrijven de aanbevelingen van de Code Cultural Governance c.q. de principes van de Governance Code Cultuur alsmede de Code Culturele Diversiteit. Deze codes worden integraal toegepast. Eind 2018 heeft de raad een zelfevaluatie uitgevoerd, gericht op het eigen functioneren. De observaties en bevindingen die volgden op deze evaluatie hebben geleid tot herinrichting van een aantal processen binnen de Raad van Toezicht en een duidelijkere beschrijving van rollen en taken voor de verschillende commissies binnen de Raad van Toezicht.

De bezoldiging van de Directie van het Nationaal Museum van Wereldculturen valt binnen de WNT norm. In de jaarrekening is de bezoldiging van de directie van het museum vermeld. De leden en de voorzitter van de Raad van Toezicht voeren hun functie onbezoldigd uit.

In de navolgende overzichten worden de nevenactiviteiten van de Directie en de leden van de Raad van Toezicht en het rooster van aftreden weergegeven.

De heer L.J. de Waal, voorzitter

Overzicht maatschappelijke- en nevenactiviteiten van leden Raad van Toezicht en Directie van stichting NMVW

<p>Dhr. L.J. de Waal Voorzitter RvT NMVW</p>	<p>Lid Raad van Commissarissen Werkse! (het "Werkbedrijf" te Delft) Voorzitter Raad van Toezicht Pantar (werk- leerbedrijf Amsterdam) Voorzitter Raad van Advies Nationaal Fonds Kunstbezit Commissaris coöperatie DE Ramplaankwartier Lid bestuur Veteraneninstituut Voorzitter Stichting Ondersteuning Sociale Alliantie Voorzitter bestuur Stichting VHV (Vrienden van de vakbondshistorie) Lid Adviescommissie geschilbeslechting prestatieafspraken Woningwet Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. drs. C van Rappard-Boon Lid RvT NMVW</p>	<p>Commissaris Vereniging Historisch Scheepvaart Museum Voorzitter van de aankoopcommissie van het Mondriaan Fonds Bestuurslid Keijser Stichting Voorzitter Stichting de Vrolijkheid Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. mr. Sj. A. Rullmann Lid RvT NMVW</p>	<p>Vm. Vice President Rechtbank Amsterdam Voorzitter klachtencommissie NICAM (Netherlands Institute for the Classification of Audio-visual media/Kijkwijzer) Voorzitter Reclame Code Commissie Lid bestuur Amsterdams Juridisch Genootschap, notariële vereniging Ledenraad KIT, lid zonder stemrecht Lid Raad van Advies Pleitacademie Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Dhr. prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker Lid RvT NMVW</p>	<p>Rector magnificus en voorzitter van het College van Bestuur Universiteit Leiden Bestuurslid Stichting Medical Delta Lid Curatorium Stichting Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten Lid Raad van Toezicht Veerstichting Lid Raad van Advies Collegium Musicum Raadsheer-plaatsvervanger Gerechtshof 's-Hertogenbosch Hoofdredacteur onrechtmatige daad (losbladig) Kluwer Rechter-plaatsvervanger Rechtbank Noord-Holland Lid redactieraad Tekst & Commentaar Lid Stichting Vrienden Katholieke Studentenpastoraat Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. P.E. de Weichs de Wenne Lid R RvT NMVW</p>	<p>Zakelijk Directeur Dordrechts Museum Bestuurslid Gemma Mentzel Stichting Bestuurslid Stichting Landgoed Geijsteren Bestuurslid Stichting Openluchtrecreatie Noord-Limburg Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. L.A.M. van der Linden Lid R RvT NMVW</p>	<p>Projectcoördinator Kenniscentrum Creating 010, Hogeschool Rotterdam Bestuurslid Nationaal Comité 4 en 5 mei Lid visitatiecommissie Cultuurnota 2017 - 2020, Gemeente Utrecht Bestuurslid Stichting Freehouse, Social Design Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Dhr. M Bouker Lid RvT NMVW</p>	<p>Managing partner en data analytics lead Ernst & Young, tot 01-07-2018 Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Drs. K.J. Schoonderwoerd</p>	<p>Algemeen Directeur Tropenmuseum, Afrika Museum en Museum Volkenkunde Algemeen Directeur Wereldmuseum Rotterdam Bestuurder Wereldbusiness B.V. Bestuurslid Museumvereniging Voorzitter Dansersfonds '79 Lid Benoemingsadviescommissie voor de Adviescommissie Restitutieverzoeken Cultuurgooederen en Tweede Wereldoorlog</p>

Raad van Toezicht Rooster van Aftreden

	Geboortedatum	Commissie	Aantreden	Aftreden
Dhr. L.J. de Waal Voorzitter	04-11-1950	Remuneratie Commissie; Commissie R'dam	01-04-2014	01-04-2020 (tweede termijn)
Mevr. drs. C van Rappard-Boon	17-06-1944	Museale zaken; Contact OR	01-04-2014	01-04-2019 (tweede termijn)
Mevr. mr. Sj. A. Rullmann	06-12-1947	Contact OR	01-04-2014	01-04-2022 (tweede termijn)
Dhr. prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker	23-06-1954	Remuneratie Commissie	01-04-2014	01-04-2021 (tweede termijn)
Mevr. P.E. de Weichs de Wenne	22-11-1969	Commissie R'dam Audit Commissie	01-05-2017	01-05-2021 (herbenoembaar)
Mevr. L.A.M. van der Linden	19-01-1957	Museale Zaken; Commissie R'dam	01-09-2017	01-09-2021 (herbenoembaar)
Dhr. M. Bouker	16-02-1978	Audit Commissie	01-04-2018	01-04-2022 (herbenoembaar)

Prestatiegegevens : Activiteit en bereik

		HUIDIG		ACTIVITEITEN		VORIG	
		BOEKJAAR		PLAN		BOEKJAAR	
	TENTOONSTELLINGEN	Aantal Tentoonstellingen	Aantal Bezoek	Aantal Tentoonstellingen	Aantal Bezoeken	Aantal Tentoonstellingen	Aantal Bezoek
1	Tijdelijke tentoonstellingen	19		12		18	
	Totaal bezoeken (2+3+4+5)		424.075		400.000		452.284
2	Reguliere bezoeken		357.782		349.820		394.380
3	Bezoeken po		25.979		24.000		26.886
4	Bezoeken vo		23.189		26.180		24.667
5	Bezoeken mbo/ ho		17.125		0		6.351
	Specificatie van totaal bezoeken						
6	Gratis bezoeken		46.795		36.000		49.910
7	Betaalde bezoeken		377.280		364.000		402.374
	Overige bezoeken:						
8	Bezoeken website totaal		1.228.971		1.395.000		1.595.142
9	Aantal unieke bezoekers website		920.550		1.073.000		1.190.456
	OVERIGE ACTIVITEITEN	Aantal Act.	Aantal deel-nemers	Aantal Act.	Aantal deel-nemers	Aantal Act.	Aantal deel-nemers
10	Schoolgebonden activiteiten:	2.475	66.293	1.830	50.180	2.360	57.904
11	waarvan po	935	25.979			878	26.886
12	waarvan vo	1.288	23.189			1.159	24.667
13	waarvan mbo/ ho	252	17.125			323	6.351
14	Openbare activiteiten	2.095	73.638	1.200	48.500	2.213	83.005
15	Totaal overige activiteiten (10+14)	4.570	139.931	3.030	98.680	4.573	140.909

Activiteiten en bereik specifiek ten behoeve verantwoording Amsterdams Fonds voor de Kunst

	HUIDIG		ACTIVITEITEN		VORIG	
	BOEKJAAR		PLAN		BOEKJAAR	
Producterende activiteiten	Aantal Activiteiten	Aantal Bezoeken	Aantal Activiteiten	Aantal Bezoeken	Aantal Activiteiten	Aantal Bezoeken
Eigen producties	0		11		0	
Co producties	0		0		0	
Internationale (co) producties	0		0		0	
Totaal nieuwe producties	0		11		0	
Binnenlandse reprises	0		2		0	
Internationale reprises	0		0		0	
Totaal reprises	0		2		0	
Uitvoeringen van producties en reprises	Aantal Uitvoeringen	Aantal Bezoeken	Aantal Uitvoeringen	Aantal Uitvoeringen	Uitvoeringen van producties en reprises	Aantal Uitvoeringen
Uitvoeringen in Amsterdam	1.351	38.842			1.299	43.268
Uitvoeringen in de rest van Nederland	37	1.387			54	1.426
Uitvoeringen in het buitenland						
Buurtgerichte activiteiten						
Totaal uitvoeringen	1.388	40.229			1.353	44.694
Totaal Amsterdam	1.351	38.842			1.299	43.268
Digitale activiteiten	0	0			0	0

N.B. de in het activiteitenplan opgenomen aantallen hebben betrekking op geheel NMVW, de subsidie is echter specifiek bestemd voor de activiteiten van het Tropenmuseum Junior. De verantwoorde aantallen betreffen dan ook TMJ. Voor 2019 zal deze wijziging bij het AFK worden doorgevoerd.

		HUIDIG		ACTIVITEITEN		VORIG	
		BOEKJAAR		PLAN		BOEKJAAR	
	Cultuureducatie	Aantal Lessen	Aantal Deelnemers	Aantal Lessen	Aantal Deelnemers	Aantal Lessen	Aantal deelnemers
	Schoolgebonden activiteiten binnen Amsterdam						
	PO	132	5.819	530	12.000	167	7.666
	VMBO	28	809	160	2.600	19	589
	VO	39	1.452	260	8.700	47	1.915
	S(V)O	52	1.344	55	1.700	52	1.082
	Schoolgebonden activiteiten buiten Amsterdam						
	PO	4	400	500	12.000	3	278
	VMBO	13	304	75	2.350	15	354
	VO	16	455	150	8.300	31	661
	S(V)O	4	228	100	2.350	5	133
	Niet-schoolgebonden activiteiten binnen Amsterdam						
	0-4 jaar	0	0	0	0	0	0
	4-12 jaar	296	4.551	530	12.500	185	5.494
	12-18 jaar	804	24.867	420	11.500	829	26.522
	> 18 jaar	0	0	0	0	0	0
	Niet-schoolgebonden activiteiten buiten Amsterdam						
	0-4 jaar	0	0	0	0	0	0
	4-12 jaar	0	0	500	12.500	0	0
	12-18 jaar	0	0	225	12.000	0	0
	> 18 jaar	0	0	0	0	0	0
	Totaal Amsterdam	1.351	38.842	1.955	49.000	1.299	43.268
	Totaal buiten Amsterdam	37	1.387	1.550	49.500	54	1.426
	Digitale activiteiten	0	0	0	0	0	0

JAARREKENING 2018

Balans per 31 december 2018 na resultaatbestemming

		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
ACTIVA			
I	Materiële vaste activa	5.544.863	4.730.893
	Totale Vaste Activa	5.544.863	4.730.893
II	Vorraden	227.828	254.959
III	Vorderingen	2.528.749	2.840.304
IV	Effecten	767.279	744.660
V	Liquide middelen V	8.332.053	7.913.617
	Totale Vlottende Activa	11.855.909	11.753.540
TOTALE ACTIVA		17.400.772	16.484.433
PASSIVA			
VI	Algemene reserve	2.471.602	2.448.437
VII	Bestemmingsreserves	1.058.498	1.060.604
VIII	Bestemmingsfonds OCW	844.319	805.298
	Bestemmingsfonds OCW Collectiebeheer	-	-
IX	Overige bestemmingsfondsen	4.610.721	4.569.878
	Totale Eigen vermogen	8.985.140	8.884.217
X	Aankoopfonds Collectie	172.948	172.948
	Aankoopfonds	172.948	172.948
XI	Voorziening groot onderhoud	3.718.704	2.128.220
XII	Overige voorzieningen	58.659	56.861
	Totale Voorzieningen	3.777.363	2.185.081
XIII	Langlopende schulden	793.749	813.368
	Totale Langlopende schulden	793.749	813.368
XIV	Crediteuren	1.169.051	1.473.739
XV	Belasting en premies sociale verzekering	360.585	287.066
XVI	Overige schulden en overlopende passiva	2.141.936	2.668.014
	Totale Kortlopende schulden	3.671.572	4.428.819
TOTALE PASSIVA		17.400.772	16.484.433
	solvabiliteit	0,52	0,54
	Liquiditeit	3,23	2,65

Categoriale exploitatierekening	2018	Begroting	2017
	€	€	€
BATEN			
Eigen inkomsten			
1 Publieksinkomsten binnenland	3.963.891	3.915.250	4.401.977
2 <i>Kaartverkoop</i>	2.651.120	2.698.000	3.001.073
3 <i>Overige publieksinkomsten</i>	1.312.771	1.217.250	1.400.904
4 Totaal publieksinkomsten	3.963.891	3.915.250	4.401.977
5 <i>Overige directe inkomsten</i>	116.552	28.000	118.222
6 Totaal overige directe inkomsten (4+5)	4.080.443	3.943.250	4.520.199
7 Indirecte inkomsten	1.067.630	932.500	520.098
8 <i>Private middelen - particulieren</i>	43.395	65.838	170.031
9 <i>Private middelen - bedrijven</i>	54.349	10.000	17.471
10 <i>Private middelen - private fondsen</i>	445.647	156.000	217.000
11 <i>Private middelen - goede doelenloterijen</i>	783.971	881.500	1.104.751
Totaal bijdragen uit private middelen	1.327.362	1.113.338	1.509.253
12 (8+9+10+11)			
13 Totale eigen inkomsten (6+7+12)	6.475.435	5.989.088	6.549.550
14 Totaal structureel OCW (15+16+17)	17.189.193	17.310.667	16.744.536
15 <i>OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid</i>	10.761.285	10.683.089	10.250.578
16 <i>OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting</i>	3.245.522	3.468.317	3.387.507
17 <i>OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeer</i>	3.182.386	3.159.261	3.106.451
18 Structurele subsidie gemeente	204.564	200.000	201.740
19 Totaal structurele subsidies (14+18)	17.393.757	17.510.667	16.946.276
20 Incidentele publieke subsidies	852.911	332.560	382.217
21 Totaal subsidies (19+20)	18.246.668	17.843.227	17.328.493
TOTALE BATEN (13+21)	24.722.103	23.832.315	23.878.043
LASTEN			
1 Personeelslasten	8.857.433	9.069.350	7.778.790
2 Huisvestingslasten	7.029.771	7.031.024	6.925.030
3 Afschrijvingen	1.233.964	1.184.258	1.196.471
4 Aankopen	527.863	70.000	141.813
5 Overige lasten	6.972.224	6.532.683	7.502.343
TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	24.621.255	23.887.315	23.544.447
6 SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	100.848	-55.000	333.596
Saldo rentebaten/-lasten	76	0	473
Saldo bijzondere baten/lasten	0	0	0
Mutatie aankoopfonds	0	0	0
EXPLOITATIERESULTAAT	100.924	-55.000	334.069
RESULTAATBESTEMMING:			
Algemene reserve	23.165	-	102.917
Bestemmingsreserves	2.106	-	-
Bestemmingsfonds OCW	39.021	-	-93.511
Overige bestemmingsfondsen	36.632	55.000	324.663
TOTAAL RESULTAATBESTEMMING	100.924	55.000	334.069

CATEGORIALE & FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING 2018

(bedragen x 1.000 Euro)

Functioneel	Totaal	Publieksactiviteiten	Collectiebeheer	Algemeen beheer
BATEN				
Directe inkomsten	4.080	3.992	83	5
<i>Publieksinkomsten totaal</i>	3.964	3.952	12	0
Publieksinkomsten buitenland				
Publieksinkomsten binnenland	3.964	3.952	12	0
<i>Waarvan kaartverkoop</i>	2.651	2.651	0	
<i>Waarvan overig</i>	1.313	1.301	12	
<i>Sponsorinkomsten</i>		0	0	0
<i>Overige inkomsten</i>	117	40	71	5
Indirecte inkomsten	1.068	0	0	1.068
<i>Bijdragen uit private middelen</i>	1.327	265	269	793
<i>Waarvan particulieren</i>	43		43	1
<i>Waarvan bedrijven</i>	54			54
<i>Waarvan private fondsen</i>	446	219	226	
<i>Waarvan goede doelenloterijen</i>	784	46	0	738
Totaal eigen inkomsten	6.475	4.257	352	1.866
Subsidies				
Structurele subsidie OCW	17.189	12.525	4.438	226
<i>Waarvan exploitatiebijdrage</i>	10.761	10.761		
<i>Waarvan huisvesting</i>	3.246	1.764	1.256	226
<i>Waarvan collectiebeheer</i>	3.182		3.182	
Structurele subsidie provincie				
Structurele subsidie gemeente	205	205		
Structurele subsidie ander orgaan				
Overige subsidies/bijdragen	853	187	165	501
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>	853	187	165	501
Totale Subsidies / Bijdragen	18.247	12.917	4.603	727
TOTALE BATEN	24.722	17.174	4.955	2.593
LASTEN				
Personeelslasten	8.857	4.358	2.863	1.636
Huisvestingslasten	7.030	3.728	2.780	522
Afschrijvingen	1.234	237	0	997
Aankopen	528	0	528	0
Overige lasten	6.972	5.205	839	928
TOTALE LASTEN	24.621	13.528	7.010	4.083
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	101	3.646	-2.055	-1.490
Saldo rentebaten/lasten	0			0
Mutatie aankoopfonds				
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	101	3.646	-2.055	-1.490
Toerekening algemeen beheer	0	-1.095	-395	1.490
Toerekening BIS/Collectie	0	-2.450	2.450	-
EXPLOITATIERESULTAAT	101	101	0	0

Kasstroomoverzicht

	2018	2017
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	100.848	333.596
Aanpassing voor:		
- afschrijvingen	1.233.964	1.196.471
- mutatie investeringsbijdrage	34.087	-164.374
- mutatie in effecten	-22.619	7.242
- mutatie in voorraden	27.131	16.609
- mutatie in vorderingen	311.556	-522.129
- mutatie in kortlopende schulden	-857.671	327.675
- mutatie in langlopende schulden	-53.706	-30.504
- mutatie voorzieningen	1.592.282	2.125.229
	<u>2.265.024</u>	<u>2.956.219</u>
Bruto kasstroom uit bedrijfsoperaties	2.365.872	3.289.815
Ontvangen interest	76	473
	<u>76</u>	<u>473</u>
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	76	473
Investerings in:		
- Materiele vaste activa	1 -1.947.512	-800.443
	<u>-1.947.512</u>	<u>-800.443</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.947.512	-800.443
Aflossing langlopende schulden	2 0	0
Opname langlopende schulden	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen	418.436	2.489.845
Liquide middelen eind boekjaar	8.332.053	7.913.616
Liquide middelen begin boekjaar	7.913.617	5.423.771
Mutatie	<u>418.436</u>	<u>2.489.845</u>
Ad 1. (Des)Investerings volgens materiële vaste activa overzicht	2.047.934	828.918
Nog te betalen investeringen	100.422	28.475
Op te nemen onder investeringskasstroom	<u>1.947.512</u>	<u>800.443</u>

Ad 2. De mutaties in de langlopende schulden leiden niet tot enige kasstroom daar hier sprake is van schenkingen en ontvangen investeringsbijdragen die jaarlijks vrijvallen.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

Doelstelling en voornaamste activiteiten

De onderneming, gevestigd te Leiden op de Steenstraat 1, is een stichting met als doel huidige en toekomstige generaties inzicht te geven in de geschiedenis en ontwikkeling van niet- westerse culturen. Een belangrijk element daarin is de aandacht voor de wisselwerking tussen die culturen en de contacten met onze cultuur. Hiermee beoogd het museum bij een breed publiek een blijvend begrip en respect voor andere culturen te bevorderen.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en met de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT). De richtlijnen in dit handboek sluiten zoveel mogelijk aan op de bepalingen van Titel 9 BW2 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 640). De in het handboek getelde eisen beogen enerzijds duidelijkheid te bieden aan de instellingen zelf en anderzijds uniformiteit te bevorderen in de presentatie en aan de te leveren (financiële) gegevens.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld

Verbonden partijen

Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen (hierna: NMVW) en het Wereldmuseum te Rotterdam zijn per 1 mei 2017 een verregaande samenwerking aangegaan welke is vormgegeven door een personele unie op het niveau van de Raad van Toezicht, de directie en het management. Door de wettelijke bepalingen en strikte scheiding van economische eenheid, geen sprake van een groepsrelatie.

Belastingplicht

De organisatie doet onderzoek naar eventuele belastingplicht voor de vennootschapsbelasting. Vooralnog heeft de inspecteur nog geen definitief standpunt ingenomen omtrent het voeren van een fiscale boekhouding. Vooruitlopend hierop heeft de onderneming over 2018 de fiscale winst berekend in overeenstemming met de rekenregels welke door de inspectie met andere musea is overeengekomen. Resultaat hiervan is dat over 2018 een negatief fiscaal resultaat is behaald.

Begroting

Uitgangspunt van de begroting 2018 is de bij het Ministerie van OC&W ingediende meerjarenbegroting 2017-2020. De jaarbegroting 2018 is op 15 december 2017 vastgesteld door de Raad van Toezicht van het NMVW.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Collectie

De collectie is niet gewaardeerd op de balans. De collectie is grotendeels eigendom van de Staat der Nederlanden. Een zeer gering deel van de collectie is eigendom van de Stichting Afrika Collecties. Deze stichting heeft de betreffende collectie in bruikleen aan het museum gegeven. Het museum draagt zorg voor het beheer van en onderzoek aan de totale collectie. Aankopen voor de collectie worden direct ten laste van de exploitatie verantwoord.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden in de exploitatierekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Personele lasten zijn verantwoord in overeenstemming met het normenkader van de Beleidsregels Wet Normering Topinkomens (WNT).

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, en overige schulden. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: overige vorderingen, geldmiddelen, effecten en overige (financiële) verplichtingen. De stichting maakt alleen gebruik gemaakt van primaire financiële instrumenten en niet van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Voorts heeft de stichting geen handelsportefeuille van financiële instrumenten verworven of zijn deze aangegaan met het doel de instrumenten op korte termijn te verkopen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd op de hierna beschreven manier bij vorderingen en schulden.

Verstreckte leningen en overige vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering, alsmede vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De navolgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen	Verbouwing / Tuin en Park	: 6,67%-20%
Machines en Installaties	Bedrijfsinstallaties	: 10%
Andere vaste bedrijfsmiddelen	Inventaris en inrichting	: 6,67%-33,33%
Andere vaste bedrijfsmiddelen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	: 6,67%-33,33%

De collecties en verzamelingen worden niet gewaardeerd aangezien deze geen eigendom zijn van de stichting.

Vorraad

Vorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden maximaal zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten.

Onderhanden activiteiten

Onder onderhanden activiteiten zijn de kosten van tentoonstellingen verantwoord die nog niet afgesloten zijn. Bij een verwacht negatief resultaat wordt, op het moment dat dit bekend is, een voorziening getroffen. Het bedrag van de voorziening wordt in mindering gebracht op het onderhanden werk.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde ultimo boekjaar.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

EIGEN VERMOGEN

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door de directie bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Bestemmingsfonds OCW

Conform het handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2017-2020 dient een deel van het resultaat te worden toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW. Het resultaat wordt verdeeld op basis van een verhouding tussen de eigen inkomsten en de structureel ontvangen subsidie voor exploitatiebijdragen.

VOORZIENINGEN

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud is gevormd voor verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan de panden, installaties e.d. in Leiden en 's-Gravezande, op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud. De uitgaven van groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening voor zover deze is gevormd voor de beoogde kosten. Indien de kosten van groot onderhoud uitgaan boven de boekwaarde van de voor het desbetreffende actief aangehouden voorziening, worden de (meer)kosten verwerkt ten laste van de exploitatierekening.

Voorziening jubilea uitkering

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkansen en leeftijden.

LANGLOPENDE SCHULDEN

Investeringsbijdragen

Ontvangen investeringsbijdragen ten behoeve van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze bijdragen vallen vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomst de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vast activa.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De aflossingsverplichtingen voor het komende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Na de eerste waardering tegen reële waarde worden schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATSBEPALING

Opbrengstverantwoording

Subsidies en overige bijdragen

Projectsubsidies- en bijdragen worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. De exploitatiesubsidie OCW ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Een eventueel overschot of tekort wordt via een door OCW voorgeschreven systematiek via resultaatbestemming ten gunste of ten laste van het bestemmingsfonds OCW gebracht. Na afloop van de cultuurperiode 2017-2020 beslist OCW of het bestemmingsfonds dient te worden terugbetaald danwel door de stichting mag worden ingezet ten behoeve de nieuwe cultuurperiode.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, sabbatical leave, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslag-vergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Pensioenen

De pensioenen zijn ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De door het fonds verzorgde pensioenregeling is een toegezegde pensioenregeling. De Stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het fonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies. De dekkingsgraad van het fonds bedraagt per 31 december 2018 101%.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd.

Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Overige baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2018

(in euro's)

VASTE ACTIVA

I Materiële vaste activa

	Verbouwing/ Tuin en Park	Bedrijfs- installaties	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Stand per 1 januari					
Aanschaffingswaarde	6.444.230	1.349.104	9.572.839	5.091.892	22.458.065
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-3.736.932</u>	<u>-1.307.222</u>	<u>-8.774.337</u>	<u>-3.908.681</u>	<u>-17.727.172</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>2.707.298</u>	<u>41.882</u>	<u>798.502</u>	<u>1.183.211</u>	<u>4.730.893</u>
Mutaties					
Investeringen	1.045.168	3.176	126.820	876.297	2.051.461
Afschrijvingen	-503.247	-14.839	-198.865	-517.013	-1.233.964
Desinvesteringen	-143.648	-	-150.260	-22.100	-316.008
Afschrijving desinvesteringen	141.518	-	148.863	22.100	312.481
Herclassificatie aanschafwaarde	-	-	-119.216	119.216	-
Herclassificatie cummulatieve afschrijvingen	<u>-76.417</u>	<u>-</u>	<u>52.233</u>	<u>24.184</u>	<u>-</u>
	<u>463.374</u>	<u>-11.663</u>	<u>-140.425</u>	<u>502.684</u>	<u>813.970</u>
Stand per 31 december					
Aanschaffingswaarde	7.345.750	1.352.280	9.430.183	6.065.305	24.193.518
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-4.175.078</u>	<u>-1.322.061</u>	<u>-8.772.106</u>	<u>-4.379.410</u>	<u>-18.648.655</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>3.170.672</u>	<u>30.219</u>	<u>658.077</u>	<u>1.685.895</u>	<u>5.544.863</u>

De verzekerde waarde bedraagt € 9.744.934.

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
--	-------------------	-------------------

VLOTTENDE ACTIVA

II Voorraden

Overige voorraden

Publicaties c.q. voorraad museumwinkel	<u>227.828</u>	<u>254.959</u>
	<u>227.828</u>	<u>254.959</u>

III Vorderingen

Debiteuren

Te ontvangen per 31 december	<u>350.641</u>	<u>181.594</u>
	<u>350.641</u>	<u>181.594</u>

In de vorderingen op handelsdebiteuren is een bedrag begrepen van € 0 (2017 € 0) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Overige vorderingen en overlopende activa

Omzetbelasting	534.562	763.056
Te ontvangen bedragen	379.987	613.975
Voorschotten personeel	9.011	1.865
Vooruitbetaalde bedragen	878.047	788.789
Museumkaart	376.501	491.025
Diversen	<u>0</u>	<u>0</u>
	<u>2.178.108</u>	<u>2.658.710</u>
	<u>2.528.749</u>	<u>2.840.304</u>

In de overige vorderingen is begrepen een bedrag van € 0 (2017: € 0) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar .

IV Effecten

Effecten	<u>767.279</u>	<u>744.660</u>
----------	----------------	----------------

De effectenrekening is afkomstig uit de nalatenschap van Fritz Liefkes.

V Liquide middelen

Gelden onderweg	52.475	78.091
Kredietinstellingen	<u>8.279.578</u>	<u>7.835.526</u>
	<u>8.332.053</u>	<u>7.913.617</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting. De onder de liquide middelen opgenomen deposito's betreffen uitsluitend deposito's die direct of vervroegd opvraagbaar zijn.

EIGEN VERMOGEN

Algemene reserve

Het resultaat dat resteert na dotatie en onttrekking aan de bestemmingsfondsen en de vervangingsreserve installaties, ofwel het resultaat uit de reguliere exploitatie van het museum, bedraagt

€ 62.186. Het handboek verantwoording cultuursubsidies musea schrijft voor: "OCW-subsidie die nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 26 van het Bekostigingsbesluit) dient opgenomen te worden in een bestemmingsfonds OCW."

Het resultaat na specifieke bestemming komt uit op een positief resultaat. De resultaatsbestemming komt voor 37,3% ten gunste van de algemene reserve en voor 62,7% ten gunste van het Bestemmingsfonds OCW.

RESULTAATBESTEMMING:

Exploitatieresultaat	100.924
Toevoeging BGL	-129.391
Toevoeging bestemmingsfonds LEF	-75.250
Onttrekking bestemmingsfonds Liefkes	100.342
Onttrekking bestemmingsfonds Tholenaar van Raalte	6.259
Onttrekking bestemmingsfonds Rita Bolland	7.500
Onttrekking bestemmingsreserve revitalisering buitenmuseum	2.106
Onttrekking vervangingsreserve installaties	49.696
Resultaat na specifieke bestemming	62.186
Algemene reserve (37,3%)*	23.165
Bestemmingsfonds OCW (62,7%)	39.021
Resultaat na specifieke bestemming	62.186

Berekening toevoeging bestemmingsfonds OCW

	Publieks-activiteiten	Collectie-beheer	Algemeen beheer
Subsidie OCW cf beschikking	10.761	3.182	
Totale baten BIS/Collectie	17.174	4.955	2.593
Baten Algemeen beheer toerekenen	1.906	687	-2.593
Af: Subsidie huisvesting BIS/Collectie	-1.764	-1.256	-226
Af: Subsidie huisvesting Algemeen beheer	-166	-60	226
Totale baten gecorrigeerd voor huisvesting	17.150	4.327	
Verhouding subsidie OCW/Totale baten	62,7%	73,6%	

Er vindt geen dotatie plaats aan het bestemmingsfonds OCW collectiebeheer daar alle jaarlijkse subsidie voor collectiebeheer is besteed

VI Algemene reserve

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Het verloop was als volgt:		
Stand per 1 januari	2.448.437	2.581.245
Correctie BIS vaststelling 2013-2016	-	-235.725
Resultaatbestemming	<u>23.165</u>	<u>102.917</u>
Stand per 31 december	<u><u>2.471.602</u></u>	<u><u>2.448.437</u></u>

VII Bestemmingsreserves

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Het verloop was als volgt:		
Stand per 1 januari	1.060.604	1.060.604
Bijdragen	32.222	-
Bestedingen	<u>-34.328</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>1.058.498</u></u>	<u><u>1.060.604</u></u>

Bestemmingsreserve revitalisering buitenmuseum

Onderdeel van de subsidieaanvraag voor de periode 2013-2016 van het Afrika Museum was de revitalisering van het buitenmuseum. Mede als gevolg van de organisatorische ontwikkelingen in die beleidsperiode, meer specifiek de gerealiseerde fusie, is aan dit plan nog geen uitvoering gegeven. Deze reserve is derhalve gevormd ter dekking van de uitgaven van dit plan. In 2018 is een aanvang gemaakt met de werkzaamheden.

VIII Bestemmingsfonds OCW

Het bestemmingsfonds OCW betreft een reserve die wordt aangehouden waarin we niet bestede OCW middelen reserveren.

	<u>31-12-2018</u>	<u>Resultaat bestemming</u>	<u>31-12-2017</u>
Bestemmingsfonds restant subsidie 2018-2020	199.445	39.021	160.424
Bestemmingsfonds huisvesting OCW	<u>644.874</u>	<u>-</u>	<u>644.874</u>
	<u><u>844.319</u></u>	<u><u>39.021</u></u>	<u><u>805.298</u></u>

Het bestemmingsfonds huisvesting heeft betrekking op het verschil tussen de in rekening gebrachte huur door het rijksvastgoedbedrijf en de ontvangen subsidie voor deze huur over de periode 2014 tot en met 2016.

IX Bestemmingsfondsen	31-12-2018	Resultaat Bestemming	31-12-2017
Vervangingsreserve Bedrijfsinstallaties	892.713	-49.696	942.409
Bestemmingsfonds Liefkes	872.748	-100.342	973.090
Bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum	2.554.811	129.391	2.425.420
Bestemmingsfonds Tholenaar-van Raalte	145.560	-6.259	151.819
Bestemmingsfonds Kan Sioe Yao	29.029	-	29.029
Bestemmingsfonds Rita Bolland	40.611	-7.500	48.111
Bestemmingsfonds LEF	75.250	75.250	-
	<u>4.610.721</u>	<u>40.844</u>	<u>4.569.878</u>

Vervangingsreserve Bedrijfsinstallaties

Dit fonds is gevormd uit de herwaardering van de om niet ingebrachte bedrijfsinstallaties € 400.783 van de RGD/VROM en een eenmalige storting € 277.000 van de RGD/VROM betreffende vervangingsgelden. In de subsidie van het Ministerie van OCW is met ingang van 2005 structureel € 146.284 opgenomen als bijdrage voor kosten en vervanging van bedrijfsinstallaties. Deze subsidie werd tot en met 2016 in het resultaat verantwoord. Uit deze bijdrage is de serviceverlening bedrijfsinstallaties betaald, evenals afschrijvingslasten bedrijfsinstallaties.

De boekwaarde van de om niet ingebrachte bedrijfsinstallaties is ultimo boekjaar nihil.

Bestemmingsfonds Liefkes

Het fonds is gevormd vanuit de nalatenschap van de heer Fritz Liefkens. De gelden zullen besteed worden in overstemming met de gemaakte afspraken met de executeur-testamentair van de nalatenschap.

Het verloop was als volgt:	2018	2017
Stand per 1 januari	973.090	971.884
Stortingen	5.000	20.000
Beleggingsresultaat	-34.688	30.955
Bestedingen	<u>-70.654</u>	<u>-49.749</u>
Stand per 31 december	<u>872.748</u>	<u>973.090</u>

Bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum

De bijdrage van de BankGiro Loterij mag worden gebruikt voor aankoop, restauratie en presentatie van de collectie. Het museum ontvangt een jaarlijkse uitkering van de BankGiro Loterij van € 500.000. De uitkering, is onder aftrek van de bijdrage aan de aankoop van het kamerscherm, aangewend voor bestedingen in het kader van het Masterplan.

Het verloop was als volgt:	2018	2017
Stand per 1 januari	2.425.420	2.081.632
Bijdrage		
- ontvangen uitkeringen	451.147	585.990
Bestedingen		
- masterplan 1.0 en 2.0	<u>-321.756</u>	<u>-242.202</u>
Stand per 31 december	<u>2.554.811</u>	<u>2.425.420</u>

Het bestemmingsfonds per ultimo 2018 wordt gereserveerd voor bestedingen in het kader van de verbouwing van het Tropenmuseum (Masterplan Tropenmuseum).

De verdeling ten aanzien van het Masterplan is als volgt:	<u>2018</u>
Bestemmingsfonds t.b.v. dekking afschrijvingslasten Masterplan 1.0 (1 ^e fase)	680.417
Bestemmingsfonds t.b.v. dekking afschrijvingslasten Masterplan 2.0 (2e fase)	1.874.394
Stand per 31 december	<u><u>2.554.811</u></u>

De bestedingen voor het Masterplan 1.0 hebben grotendeels plaatsgevonden in 2016. Het project is afgerond in 2017. De bestedingen voor het Masterplan 2.0 zijn aangevangen in 2016 en lopen door tot en met 2021. De bijdragen van de BGL in de jaren 2019 en 2020 zullen voor het Masterplan worden aangewend, voorzover nodig.

Bestemmingsfonds Tholenaar- van Raalte

Het Tholenaar-van Raalte fonds is een legaat. Het is bedoeld voor aankopen en onderzoek op het gebied van beeldcultuur of fotografie.

Het verloop was als volgt:	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand per 1 januari	151.819	151.819
Bestedingen	<u>-6.259</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>145.560</u></u>	<u><u>151.819</u></u>

Bestemmingsfonds Kan Sioe Yao

Het Kan Sioe Yao fonds is een fonds op naam. De doelstelling van het fonds betreft het bijdragen aan het behoud van het nog in Nederland aanwezige erfgoed van Chinees-Indonesische Peranakans.

Het verloop was als volgt:	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand per 1 januari	14.029	14.029
Bijdrage		
- ontvangen schenkingen	-	15.000
Bestedingen		
- bestedingen	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>29.029</u></u>	<u><u>29.029</u></u>

Bestemmingsfonds Rita Bolland

Het Rita Bolland Fonds is een legaat. Rita Bolland is een oud-conservator textiel van het Tropenmuseum. Het is bedoeld voor aankopen en onderzoek op het gebied van textiel.

Het verloop was als volgt:	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand per 1 januari	48.111	48.111
Bestedingen	<u>-7.500</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>40.611</u></u>	<u><u>48.111</u></u>

Bestemmingsfonds LEF

Het bestemmingsfonds LEF is gevormd uit de ontvangen gelden van de in 2018 opgeheven Stichting Leids Etnologisch Fonds (LEF). Conform hetgeen is besloten in de opheffingsvergadering zullen de gelden worden besteedt overeenkomstig het doel van de opgeheven stichting.

Het verloop was als volgt:	<u>2018</u>
Ontvangsten	78.500
Stand per 1 januari	<u>-3.250</u>
Stand per 31 december	<u><u>75.250</u></u>

AANKOOPFONDS

X Aankoopfonds Collectie

Dit fonds is gevormd uit een schade-uitkering door AON en de opbrengsten van een veiling van voorwerpen. Dit fonds wordt aangewend ter verbetering van de kwaliteit van de collectie.

Het verloop was als volgt:	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand per 1 januari	<u>172.948</u>	<u>172.948</u>
Stand per 31 december	<u><u>172.948</u></u>	<u><u>172.948</u></u>

VOORZIENINGEN

XI Voorziening groot onderhoud

Per 1 januari is de stichting zelf verantwoordelijk voor instandhouding van de gebouwen in Leiden. De instandhouding bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud als vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. Op basis van het meerjarenonderhoudsplan is een voorziening gevormd.

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand per 1 januari	2.128.220	-
Onttrekking regulier	-61.405	-
Dotatie	<u>1.651.889</u>	<u>2.128.220</u>
Stand per 31 december	<u><u>3.718.704</u></u>	<u><u>2.128.220</u></u>

De voorziening kent de navolgende planning in tijd:

< 1 jaar	211.643
Tussen 1 en 5 jaar	2.386.945
> 5 jaar	1.120.116

XII Voorziening jubilea uitkeringen

	2018	2017
Stand per 1 januari	56.861	59.854
Onttrekking regulier	-11.318	-12.503
Toevoeging	13.116	9.510
Stand per 31 december	<u>58.659</u>	<u>56.861</u>

De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband, en is grotendeels langlopend. Circa € 10.423 (2017: circa € 11.791) heeft een looptijd korter dan 1 jaar.

LANGLOPENDE SCHULDEN

XIII Langlopende schulden

	2018	2017
Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	14.706	22.834
Investeringsubsidie	613.985	579.898
Aankoop collectie	165.058	210.636
Stand per 31 december	<u>793.749</u>	<u>813.368</u>

Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW

De huisvestingssubsidie OCW is in 2018 als volgt besteed conform onderstaand overzicht. Het saldo op de eindbalans is geheel verantwoord onder de langlopende schulden en zal worden aangewend voor toekomstige investeringen.

Stand 1 januari 2018		€ 22.834
Subsidie OCW huisvesting (conform beschikking met kenmerk 1400254)	€	3.467.225
Onttrekking wegens investeringen (onder Investeringsubsidie OCW)	€	-229.831
Onttrekkingen (lasten):		
- Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf: rente, aflossing, heffingen (o.a. OZB) en opslagen		
Gebbruiksvergoeding	€	-816.535
Servicekosten	€	-693.565
- Loonkosten eigen organisatie beheer en onderhoud	€	-43.746
- Verzekeringen	€	-22.423
- Afschrijving op investeringen (bekostigd uit huisvestingsubsidie OCW)	€	-9.182
- Kosten dagelijks onderhoud	€	-17.364
- Dotatie aan voorziening groot onderhoud	€	-1.651.889
- Overige huisvestingskosten (eigenaarszaken: advieskosten, inspecties e.d.)	€	-
Totaal onttrekkingen	€	-3.484.535
Toevoegingen (baten):		
- vrijval Investeringsubsidie OCW (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	€	9.182
- overige baten		
Totaal toevoegingen	€	-
Saldo huisvestingssubsidie (subsidie OCW - onttrekkingen + toevoegingen)	€	-8.128
Saldo 31 december 2018	€	14.706

Investeringssubsidie	<u>31-12-2018</u>	<u>Dotatie</u>	<u>Vrijval</u>	<u>31-12-2017</u>
Voor tentoonstelling Feest!	45.000	50.000	5.000	-
Voor veiligheid	117	-	5.451	5.568
Voor huisvesting OCW	220.649	229.831	9.182	-
Voor keerlus	30.219	-	9.711	39.930
Voor inrichting tentoolzalen	-	-	39.400	39.400
Voor masterplan	237.000	-	33.000	270.000
Voor kinderruimte	62.000	-	40.000	102.000
Voor tentoonstelling	19.000	-	104.000	123.000
	<u>613.985</u>	<u>279.831</u>	<u>245.744</u>	<u>579.898</u>

De investeringsbijdragen zijn van diverse subsidieverstrekkers tot aan 2018 ontvangen bijdragen ter dekking van afschrijvingslasten van grote investeringen. Het bedrag ad € 613.985 valt over een langere tijd vrij, in onderstaande tabel is de vrijval weergegeven.

Resterende schuld	613.985
< 1 jaar	145.300
Tussen 1 en 5 jaar	343.394
> 5 jaar	125.291

Aankoop collectie	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand per 1 januari	263.974	356.032
Aankoop collectie	-	-
	<u>263.974</u>	<u>356.032</u>
Aflossing	-53.338	-92.058
	<u>210.636</u>	<u>263.974</u>
Kortlopend deel	-45.578	-53.338
	<u>165.058</u>	<u>210.636</u>

De toename van de langlopende schuld in 2017 betreft de aankopen van collectiestukken. De looptijd van de schuld is onderstaand weergegeven.

Resterende schuld	210.636
< 1 jaar	45.578
Tussen 1 en 5 jaar	165.058
> 5 jaar	-

KORTLOPENDE SCHULDEN**(ten hoogste een jaar)**

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
XIII Crediteuren	<u>1.169.051</u>	<u>1.473.739</u>
XIV Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	345.276	280.276
Pensioenen	<u>15.309</u>	<u>6.790</u>
	<u>360.585</u>	<u>287.066</u>
XV Overige schulden en overlopende passiva		
Reservering vakantiegeld- en dagen	566.606	576.931
Vooruit ontvangen bedragen	722.621	1.266.643
Nog te betalen bedragen	570.720	562.867
Subsidie OCW 2013-2016	261.573	261.573
Overige schulden	<u>20.416</u>	<u>-</u>
	<u>2.141.936</u>	<u>2.668.014</u>

Onder de overlopende passiva is begrepen een bedrag van € - (2017: € 167.000) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Verplichtingen

Huur

In 2017 is een huurovereenkomst aangegaan voor het museumgebouw te Leiden en de vier loodsen te 's-Gravenzande. De overeenkomst loopt tot 31 december 2021. In het kader van het nieuwe museumstelsel is het museum vanaf 1 januari 2017 verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van deze panden. Het museum neemt de diensten die voortvloeien uit de hieraan verbonden dienstverleningsovereenkomst af van het Rijksvastgoedbedrijf.

Tevens is er een huurovereenkomst met de Stichting Afrika Collecties, vertegenwoordiger van de Congregatie van de Heilige Geest welke de eigenaar is van de gebouwen die het Afrika Museum in gebruik heeft. Deze overeenkomst loopt tot en met 31 december 2021.

Voor het Tropenmuseum is een huurovereenkomst afgesloten met het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT). Deze overeenkomst loopt eveneens tot en met 31 december 2021. De totale huurprijs voor alle locaties bedraagt € 3.277.816 per jaar (begroting 2019). Voor de locatie Leiden wordt dit bedrag gedekt door de subsidie verstrekt door het Ministerie van OCW.

Lease

Ultimo 2018 bestaat er een leaseverplichting van € 42.698 voor de periode 2019 t/m 2021, voor kopieer- en scanapparatuur. Van dit bedrag loopt € 21.808 binnen een jaar af, € 20.890 heeft een looptijd langer dan een jaar en vervalt binnen 3 jaar.

Rechten

Subsidie OCW Cultuurperiode 2017-2020

Door het Ministerie van OCW is in het kader van de Culturele basisinfrastructuur (BIS) voor de jaren 2019-2020 het volgende subsidiebedrag toegekend:

Subsidiebedrag (DCE/1056946) voor Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen	
2019	€ 10.761.285
2020	€ 10.761.285

De bedragen worden jaarlijks geïndexeerd voor arbeidskostenontwikkeling en prijsontwikkeling.

In het kader van de zorg voor het beheer en van museale cultuurgoederen op grond van de Erfgoedwet voor 2019 een bedrag toegekend van € 6.649.611.

Subsidie Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK)

Door het Amsterdams Fonds voor de Kunst is een subsidie toegekend van € 204.564 per jaar voor de periode 2017-2020 (totaal € 806.960). Deze subsidie is toegekend in het kader van het kunstenplan, meer specifiek ten behoeve van het Tropenmuseum junior.

Erfenis Fritz Liefkes

De in 2010 overleden Fritz Liefkes liet – op enkele kleinere legaten na – zijn gehele verzameling Indonesische kostbaarheden plus zijn gehele vermogen aan de Stichting Rijksmuseum voor Volkenkunde na. Aan deze erfenis zijn de voorwaarden verbonden dat er binnen drie jaar een overzichtstentoonstelling wordt gehouden, er een fraaie catalogus van de collectie wordt gepubliceerd en dat het geld besteed wordt aan de versterking van de Indonesië collectie. Aan deze voorwaarden is inmiddels voldaan. De nalatenschap in natura en in contanten is tussen 2011 en 2018 door de executeur testamentair de heer Jan Veenendaal gefaseerd overgedragen. De collectie komt ter vrije beschikking van de Stichting Rijksmuseum voor Volkenkunde. Uiteindelijk zal de collectie Liefkes deels worden opgenomen in de rijkscollectie en deels worden verkocht. De besluitvorming daarover heeft nog niet plaats gevonden.

Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2018

(bedragen in Euro's)

BATEN

Inkomsten	2018	Begroting	2017
<u>Directe inkomsten</u>			
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3)	<u>3.963.891</u>	<u>3.915.250</u>	<u>4.401.977</u>
2 Kaartverkoop			
Inkomsten uit entreegelden en (museum) kaarten	<u>2.651.120</u>	<u>2.698.000</u>	<u>3.001.073</u>
	<u>2.651.120</u>	<u>2.698.000</u>	<u>3.001.073</u>
3 Overige publieksinkomsten			
Inkomsten uit horeca-exploitatie	567.161		595.705
Verkoop artikelen	479.301		504.545
Fotowinkel	12.197		15.749
Educatieve activiteiten	<u>254.112</u>		<u>284.905</u>
	<u>1.312.771</u>	<u>1.217.250</u>	<u>1.400.904</u>
4 Totaal publieksinkomsten	<u>3.963.891</u>	<u>3.915.250</u>	<u>4.401.977</u>
5 Overige directe inkomsten			
Consulting	45.646		64.138
Bruiklenen	<u>70.906</u>		<u>54.084</u>
	<u>116.552</u>	<u>43.000</u>	<u>118.222</u>
6 Totaal directe inkomsten (4+5)	<u>4.080.443</u>	<u>3.943.250</u>	<u>4.520.199</u>
7 <u>Indirecte inkomsten</u>			
Ruimte en faciliteiten	13.700		13.328
Doorberekende personeelskosten Wereldmuseum Rotterdam	598.104		200.000
Doorberekende kosten	<u>455.826</u>		<u>306.770</u>
	<u>1.067.630</u>	<u>932.500</u>	<u>520.098</u>

	2018	Begroting	2017
<u>Private middelen</u>			
8	Waarvan particulier		
	5.752		5.752
	-		34.220
	7.760		7.760
	-		4.500
	18.125		18.125
	21.701		21.701
	-		15.000
	10.000		-
	-20.743		50.829
	800		12.144
	<u>43.395</u>	<u>65.838</u>	<u>170.031</u>
9	Waarvan bedrijven		
	16.529		-
	10.000		10.000
	22.222		-
	5.598		7.471
	<u>54.349</u>	<u>10.000</u>	<u>17.471</u>
10	Waarvan private fondsen		
	78.500		-
	-		5.000
	-		25.000
	-		40.000
	150.000		-
	126.000		121.000
	55.000		-
	-		25.000
	36.147		1.000
	<u>445.647</u>	<u>156.000</u>	<u>217.000</u>
11	Waarvan goede doelenloterijen		
	737.707		585.990
	40.141		59.214
	6.123		459.547
	<u>783.971</u>	<u>881.500</u>	<u>1.104.751</u>
12	Totaal bijdragen uit private middelen (8+9+10+11)		
	<u>1.327.362</u>	<u>1.113.338</u>	<u>1.509.253</u>
13	Totale eigen inkomsten (6+7+12)		
	<u>6.475.435</u>	<u>5.989.088</u>	<u>6.549.550</u>

Subsidies	2018	Begroting	2017
14 <u>Totaal structureel OCW (15+16+17)</u> De subsidie is als volgt opgebouwd:			
15 Culturele basisinfrastructuur 2018 (ref. 1400254)	10.761.285		10.504.513
Wijziging instellingssubsidie 2013-2016 (ref. 1174665)	-		-253.935
	<u>10.761.285</u>	<u>10.683.089</u>	<u>10.250.578</u>
16 Erfgoedwet onderdeel huisvesting (ref. 1400254) Aangewend voor investeringen	3.467.225		3.410.341
Mutatie te besteden subsidie huisvesting	-229.831		-
	8.128		-22.834
	<u>3.245.522</u>	<u>3.468.317</u>	<u>3.387.507</u>
17 Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer (ref. 1400254)	3.182.386		3.106.451
	<u>3.182.386</u>	<u>3.159.261</u>	<u>3.106.451</u>
Subsidie Ministerie OCW	<u>17.189.193</u>	<u>17.310.667</u>	<u>16.744.536</u>
18 AFK gemeente Amsterdam inzake TMJ* Structurele subsidie gemeente	<u>204.564</u>	<u>200.000</u>	<u>201.740</u>
20 <u>Incidentele publieke subsidies</u> Subsidie uit publieke middelen			
EU grant agreement – Swich	109.201		26.967
EU grant agreement – CoHERE	4.187		18.674
BNG bijdrage Keti Kotie	-		25.500
Mondriaanfonds aankopen	150.000		15.090
Mondriaanfonds Mekka	-		40.000
Mondriaanfonds Publieksmobiliteit	-		-9.350
NWO museumbeurs**	6.450		-
Projectsubsidie Wereldmuseum via OCW	413.177		52.173
Vrijval investeringssubsidies	119.744		163.374
Overige	50.152		49.789
	<u>852.911</u>	<u>332.560</u>	<u>382.217</u>
Totaal subsidies (14+18+20)	<u>18.246.668</u>	<u>17.843.227</u>	<u>17.328.493</u>

	<u>2018</u>	<u>Begroting</u>	<u>2017</u>
Specificatie vrijval			
Investeringsbijdrage beeldentuin	-		6.958
Investeringsbijdrage inrichting Feest!	5.000		-
Investeringsbijdrage beveiliging	5.451		11.897
Investeringsbijdrage huisvesting	9.182		-
Investeringsbijdrage keerlus	9.711		9.711
Investeringsbijdrage inrichting toonzalen	39.400		78.810
Investeringsbijdrage inrichting Masterplan TM	33.000		33.000
Investeringsbijdrage inrichting kinderruimte	40.000		40.000
Investeringsbijdrage inrichting tentoonstelling	104.000		104.000
	<u>245.749</u>	<u>231.567</u>	<u>284.376</u>

*Op 20 december 2016 is door AFK (ref. 2016.0304.BV.001) een subsidie verleend in het kader van het Kunstenplan 2017-2020 van € 806.960, waarvan toegekend voor 2018 een bedrag van € 204.564. Deze subsidie heeft betrekking op de activiteiten van het Tropenmuseum Junior (TMJ). De salarislasten en afschrijvingslasten zonder toerekening van overhead, huisvesting en overige directe lasten bedroegen voor het Tropenmuseum Junior € 368.405. Hiermee is voldaan aan de voorwaarde dat de subsidie voor de exploitatie van het Tropenmuseum is aangewend.

** Op 29 mei 2015 is door NWO (dossier 333-54-006) een subsidie verleend van maximaal € 62.500 in het kader van het programma Museumbeurzen, getiteld: Framing Indonesian art: colonial discourse and the question of Islam.

De subsidie kende het volgende verloop:

	<u>Saldo 01-01</u>	<u>Ontvangst</u>	<u>Besteding</u>	<u>Saldo 31-12</u>
2015	-	53.125	3.308	49.817
2016	49.817	-	46.769	3.048
2017	3.048	-	366	2.682
2018	2.682	-	6.450	-3.768

De totale bestedingen bedroegen € 56.893. Rekening houdend met het ontvangen voorschot van € 53.125 (85% van het subsidiebedrag) resteert een te vorderen saldo van € 3.768.

LASTEN	2018	Begroting	2017
1 <u>Salarislasten</u>			
Lonen en salarissen	6.904.167		6.067.766
Sociale lasten	1.092.399		926.484
Pensioenlasten	701.463		614.426
Diverse personeelskosten	159.404		170.114
	8.857.433	9.069.350	7.778.790

In 2018 waren er gemiddeld 137 FTE in dienst (2017: 125)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Nationaal Museum van Wereldculturen van toepassing zijnde regelgeving. Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor Nationaal Museum van Wereldculturen is € 189.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionarissen*

<i>bedragen x € 1</i>	K.J. Schoonderwoed
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvan en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloningen plus belastbare onkostenvergoedingen	160.789
Beloningen betaalbaar op termijn	13.679
Subtotaal	174.468
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet erugontvangen bedrag	-
Totale bezoldiging	174.468
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	Nvt

Gegevens 2017	
Aanvang en einde functievervulling 2017	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Bezoldiging 2017	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	157.799
Beloningen betaalbaar op termijn	13.294
Subtotaal	171.093
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000
Totale bezoldiging	171.093

*Ingevolge het samenwerkingsverband met het Wereldmuseum zijn de salarislasten van onder meer de leidinggevende functionaris voor een bedrag van € 45.173 (2017 vanaf 1 mei: € 29.446) inclusief sociale lasten doorbelast aan het Wereldmuseum.

Toezichthoudende topfunctionarissen

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
De heer L.J. de Waal	Voorzitter Raad van toezicht
Mevrouw P.W. Kruseman	Lid Raad van toezicht tot 01.05
De heer mr. J. Lamens	Lid Raad van toezicht tot 01.05
Mevrouw drs. C van Rappard-Boon	Lid Raad van toezicht
Mevrouw mr. Sj. A. Rullmann	Lid Raad van toezicht
De heer prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker	Lid Raad van toezicht
Mevrouw P.E. de Weichs de Wenne	Lid Raad van toezicht vanaf 01.05
Mevrouw M.J.L.L. van der Poel	Lid Raad van toezicht tot 01.05
Mevrouw L.A.M. van der Linden	Lid Raad van toezicht
De heer M. Bouker	Lid Raad van toezicht vanaf 01.05

De leden van de Raad van Toezicht van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen zijn onbezoldigd.

	<u>2018</u>	<u>Begroting</u>	<u>2017</u>
2 <u>Huisvestingslasten</u>			
Huur gebouwen	2.361.001		2.231.303
Gebruiksvergoeding Rijksvastgoedbedrijf	816.535		817.146
Servicekosten	1.320.028		889.436
Dotatie voorziening grootonderhoud	1.651.888		2.128.220
Energiekosten	484.483		434.721
Onderhoudskosten	120.235		153.061
Schoonmaakkosten	247.711		242.373
Overige huisvestingslasten	27.890		28.770
	<u>7.029.771</u>	<u>7.031.024</u>	<u>6.925.030</u>
3 <u>Afschrijvingen</u>	<u>1.233.964</u>	<u>1.184.258</u>	<u>1.196.471</u>
4 <u>Aankopen</u>	<u>527.863</u>	<u>70.000</u>	<u>141.813</u>
5 <u>Overige lasten</u>			
<u>Inhuur derden</u>			
Kosten uitzendkrachten	534.926		588.706
Kosten uitbesteed werk	1.341.769		1.016.726
	<u>1.876.695</u>	<u>0</u>	<u>1.605.432</u>
<u>Kantoorkosten</u>			
Kantoorbehoeften	8.094		5.856
Portiekosten	14.555		19.630
Kopieer- en papierkosten	26.696		35.276
Telefoonkosten	30.599		30.915
Internetkosten	47.647		100.906
Overige kosten	20.967		21.217
	<u>148.558</u>	<u>0</u>	<u>213.800</u>
<u>Publiciteitskosten</u>			
Reclamekosten	814.685		663.047
Drukwerk	69.598		119.554
	<u>884.283</u>	<u>0</u>	<u>880.464</u>

	<u>2018</u>	<u>Begroting</u>	<u>2017</u>
Inkoopwaarde verkopen winkel en horeca	360.151		436.241
<u>Activiteitenkosten</u>			
Ontwerpkosten	296.743		444.213
Audiovisuele kosten	181.353		378.928
Reis- en verblijfkosten	311.329		239.421
Transportkosten	201.654		269.118
Kosten op en afbouw tentoonstellingen	757.616		965.395
Kosten conserveren en restaureren	108.236		71.382
Diverse aankopen	145.904		184.717
Fotokosten	98.992		73.662
Bruikleenkosten	63.285		54.959
Workshop- en kosten van optredens	245.857		240.067
Overige activiteitenkosten	159.145		167.234
	<u>2.570.114</u>	<u>0</u>	<u>3.089.096</u>
<u>Organisatiekosten</u>			
Accountantskosten	94.550		64.290
Adviseurskosten	186.691		219.205
Kosten RvT	84		33
Administratiekosten	61.515		49.893
Assurantiekosten	85.603		74.166
	<u>428.443</u>	<u>0</u>	<u>407.587</u>
<u>Algemene kosten</u>			
Aanschaf en onderhoud kleine inventaris	112.310		49.531
Abonnementen en contributies	118.949		98.786
Representatiekosten	32.135		38.310
Congreskosten	11.605		13.638
Donaties en sponsoring	1.700		4.450
Overige algemene kosten	427.281		665.007
	<u>703.980</u>	<u>0</u>	<u>869.722</u>
Totale overige lasten	<u>6.972.224</u>	<u>6.532.683</u>	<u>7.502.342</u>

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

Toelichting op de functionele en categoriale exploitatierekening over 2018

Het toerekenen van de baten en lasten aan de afdelingen (welke zijn onderverdeeld naar museale functies) is gedaan op basis van verdeelsleutels. Leidend hierbij zijn de voorschriften uit het handboek cultuursubsidies 2017-2020. Uitgangspunt is dat de baten en lasten direct toegerekend worden aan de de publieks-, dan wel de collectiefunctie. Indien dit niet mogelijk is worden de baten en lasten toegerekend aan algemeen beheer.

Baten

De publieksinkomsten worden toegerekend aan de publieksfunctie, evenals de baten uit de winkel- en horecaexploitatie. De overige inkomsten worden toegerekend naar aard van de inkomsten, hierbij geldt dat de baten de lasten volgen.

Subsidie OCW

De subsidie wordt als volgt toegerekend:

- Subsidie collectiebeheer: deze wordt geheel toegerekend aan collectiebeheer;
- Subsidie huisvesting: deze wordt op basis van gebruik vierkante meters doorberekend naar aard van gebruik;
- Subsidie basisinfrastructuur: deze wordt per saldo ingezet om het tekort op de collectiefunctie te dekken. Het overige wordt toegerekend aan de publieksfunctie.

Overige bijdragen/subsidies

Bijdragen worden over het algemeen toegekend met een specifiek doel. Deze bijdragen zijn opgenomen onder de functie waar ook de lasten zijn opgenomen, op welke deze bijdragen betrekking hebben.

Personeelslasten

De medewerkers welke direct toewijsbaar zijn aan de functies zijn hieraan toegerekend. De overige medewerkers (zoals bijvoorbeeld de directie, ICT en P&O) zijn toegerekend aan algemeen beheer.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn toegerekend op basis van functie van gebouwen en m2.

Afschrijvingslasten

De afschrijvingslasten zijn indien mogelijk toegerekend aan de desbetreffende functie. Grotendeels zijn ze toegerekend aan algemeen beheer.

Aankopen

Aankopen vallen onder de collectiefunctie.

Overige lasten

De overige lasten worden toegerekend middels de systematiek waarbij de lasten de baten volgen. Indien er geen toerekening mogelijk is worden ze toegerekend aan algemeen beheer.

Toerekening saldo algemeen beheer

Voor toerekening van het saldo algemeen beheer volgt de stichting de voorschriften welke zijn overeengekomen tussen het ministerie en de museumvereniging.

Leiden, 27 maart 2019

De Directie:

De Raad van Toezicht:

K.J. Schoonderwoerd

**L.J. de Waal
Voorzitter**

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en de Raad van Toezicht van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen

Verklaring over de in de verantwoording 2018 opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen (hierna 'de stichting') te Leiden (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in deze verantwoording opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de stichting per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen subsidieperiode 2017-2020 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen subsidieperiode 2017-2020.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de categoriale exploitatierekening over 2018;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 en de Regeling Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de verantwoording 2018 opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag 2018 andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, met daarin opgenomen het verslag van de Raad van Toezicht;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 en de bepalingen van en krachtens de WNT.

De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneelkritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020, de Regeling Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 28 maart 2019

KPMG Accountants N.V.

W.A. Touw RA

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

In de statuten zijn geen bepalingen inzake resultaatbestemming opgenomen.